

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de handelswetenschappen

Masterthesis

De impact van de COVID-19 crisis op het beleid en de financiën van lokale overheden

Gilles Staquet

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de handelswetenschappen, afstudeerrichting supply chain management

PROMOTOR :

dr. Maarten JANS

BEGELEIDER :

De heer Toon MOONS

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt
Campus Hasselt:
Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt
Campus Diepenbeek:
Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2021
2022

Faculteit Bedrijfseconomische Wetenschappen

master in de handelswetenschappen

Masterthesis

De impact van de COVID-19 crisis op het beleid en de financiën van lokale overheden

Gilles Staquet

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de handelswetenschappen, afstudeerrichting supply chain management

PROMOTOR :

dr. Maarten JANS

BEGELEIDER :

De heer Toon MOONS

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn opleiding Handelswetenschappen, afstudeerrichting supply chain management, aan de UHasselt. Hoewel het onderwerp van deze verhandeling niet thuis hoort in de wereld van het supply chain management, sluit het wel nauw aan bij mijn persoonlijke interesses. Ik ben zelf politiek actief in mijn woonplaats, Geel, die ook aan bod komt in dit onderzoek. Via deze weg wil ik mijn steentje bijdragen aan het inschatten van de totale impact van Covid-19 op de financiën van lokale overheden zoals Geel.

De hele wereld was ruim twee jaar in de ban van Covid-19, maar door de aard van de situatie werd er nog quasi geen onderzoek gedaan naar de impact van een wereldwijde pandemie met alle restricties die deze met zich meebracht. Het is haast onmogelijk om te gehele impact nu al in te schatten, maar met dit onderzoek tracht ik te helpen aan een eerste globale inschatting van de gevolgen voor onze Vlaamse lokale overheden.

De keuze voor dit onderwerp was voor mij evident, omdat ik op die manier mijn studies kon koppelen aan mijn persoonlijke interesses en gebruik zou kunnen maken van de achtergrondkennis die ik al had met betrekking op het onderwerp. Ondanks deze geringe basiskennis was het onmogelijk om een goed resultaat te boeken zonder de hulp van de personen die mij hebben bijgestaan tijdens het schrijven van deze masterproef.

Dit brengt mij naadloos tot het volgend dankwoord. In de eerste plaats wil ik mijn promotor en co-promotor bedanken voor de feedback en hulp die ze mij boden tijdens de verhandeling van de studie. Ook wil ik enkele lokale partijleden bedanken die me op informele wijze advies gaven en wegwijs maakten in het systeem van lokale financiën. Tot slot bedank ik nog graag mijn gezinsleden. In de eerste plaats mijn ouders, die me de kansen gaven om deze studie aan te vatten en me door dik en dun steunden om het tot een goed einde te brengen. Daarnaast ook mijn vriendin, Emma, die door haar academische achtergrond meer dan haar steentje kon bijdragen aan deze masterproef.

Samenvatting

Covid-19 heeft een grote invloed gehad op eenieders leefomgeving. Dit was niet anders voor de Vlaamse lokale overheden en hun financieel beleid. Deze studie onderzoekt het effect van Covid-19 op de financiën en het beleid van lokale overheden. Er wordt dus onderzoek gevoerd naar de financiële impact en tevens naar de veranderingen in het beleid. Meerjarenplannen, jaarrekeningen en diepte-interviews met beleidsmakers vormde hiervoor de bron van informatie. Uit de resultaten kwamen grote verschillen in de invulling van inkomsten- en uitgavenpatronen, maar de uiteindelijke impact zal de financiële gezondheid niet in gedrang brengen.

Inhoudsopgave

<i>Inhoudsopgave</i> -----	<i>I</i>
<i>Lijst met afkortingen</i> -----	<i>IV</i>
<i>Lijst met grafieken en tabellen</i> -----	<i>V</i>
1 Probleemstelling -----	0
2 Onderzoeksdoel en vragen -----	2
3 Literatuurstudie -----	3
3.1 De covid-19 pandemie -----	3
3.2 Het begrip lokale overheid -----	5
3.3 Inkomsten en uitgaven van lokale overheden -----	6
3.3.1 Exploitatie ontvangsten-----	7
3.3.2 Fiscale ontvangsten-----	8
3.3.3 Ontvangsten uit werkingssubsidies-----	10
3.3.4 Werkingsontvangsten-----	10
3.3.5 Financiële ontvangsten-----	11
3.3.6 Exploitatie-uitgaven van lokale overheden-----	11
3.3.6.1 Personeelsuitgaven-----	11
3.3.6.2 Werkingsuitgaven-----	11
3.3.7 Investeringsinkomsten en -uitgaven-----	12
3.3.8 Financieringsinkomsten en -uitgaven-----	12
3.3.9 Budgettair resultaat-----	14
3.4 Rapporteren van het beleid -----	14
3.4.1 Meerjarenplan-----	15
3.4.2 Budget-----	17
3.4.3 Jaarrekening-----	18
3.5 Financiële gezondheid -----	19
3.5.1 Toestandsevenwicht-----	20
3.5.2 Autofinancieringsmarge-----	21
3.6 Covid-19 en de lokale overheden -----	22

4	Methodologie	23
4.1	Meervoudige Case Study	23
4.1.1	Documentenanalyse	24
4.1.2	Diepte interviews	25
5	Documentenanalyse	26
5.1	Geel	26
5.1.1	Inleiding	26
5.1.2	Meerjarenplan	26
5.1.3	Jaarrekening	28
5.1.4	Samenvatting	31
5.2	Mol	32
5.2.1	Inleiding	32
5.2.2	Meerjarenplan	32
5.2.3	Jaarrekening	33
5.2.4	Samenvatting	36
5.3	Kasterlee	37
5.3.1	Inleiding	37
5.3.2	Meerjarenplan	37
5.3.3	Jaarrekening	38
5.3.4	Samenvatting	42
5.4	Meerhout	43
5.4.1	Inleiding	43
5.4.2	Meerjarenplan	43
5.4.3	Jaarrekening	44
5.4.4	Samenvatting	47
6	Onderzoeksresultaten	48
6.1	Documentenanalyse	48
6.1.1	Inleiding	48
6.1.2	Indicatoren financiële gezondheid	48
6.1.3	Exploitatiesaldo	50
6.1.4	Investeringsaldo	51
6.1.5	Financieringsaldo	52
6.2	Analyse van de interviews	53

6.3	Antwoord op de onderzoeksvragen-----	55
7	<i>Conclusie</i> -----	57
	<i>Bibliografie</i> -----	58
	<i>Bijlagen</i> -----	<i>I</i>
	Interview Ann Noyens -----	I
	Interview Anne Depoorter-----	VI
	Interview Nele Geudens-----	XII
	Interview Karen Berghmans-----	XVI
	Codeboom interviews -----	XXI

Lijst met afkortingen

BVR BBH	Besluit Vlaamse Regering van 30 maart 2018 over de beleids- en beheerscyclus
Omzendbrief BB 2013/4	Omzendbrief BB 2013/4. Strategische meerjarenplanning (meerjarenplan 2014-2019) en budgettering (budget 2014) volgens de beleids- en beheerscyclus
AFM	Autofinancieringsmarge
AGB	Autonoom gemeentebedrijf

Lijst met grafieken en tabellen

<i>Figuur 1: Overzicht maatregelen en hun economische effecten</i>	3
<i>Figuur 2: Evolutie gemeenten en inwoners</i>	6
<i>Figuur 3: Ontvangsten van de Belgische overheidsniveaus in de huidige toestand (in miljarden euro's; voor het jaar 2017)</i>	7
<i>Figuur 4: Verdeling van de exploitatieontvangsten van een gemeente, 2018.</i>	8
<i>Figuur 5: Overzicht uitgavenposten</i>	13
<i>Figuur 6: Strategie BVR BBC</i>	15
<i>Figuur 7: Berekening toestandsevenwicht</i>	21
<i>Figuur 8: Berekening Autofinancieringsmarge</i>	22
<i>Figuur 9: Onderzochte gemeenten met inwonersaantal</i>	24
<i>Figuur 10: Overzicht interviews</i>	25
<i>Figuur 11: Doelstellingen Meerjarenplan Geel</i>	27
<i>Figuur 12: Financieel evenwicht stad Geel</i>	28
<i>Figuur 13: Budgettair resultaat Geel</i>	29
<i>Figuur 14: Coronaontvangsten Stad Geel.</i>	30
<i>Figuur 15: Financieel evenwicht Mol</i>	33
<i>Figuur 16: Budgettair resultaat Mol</i>	33
<i>Figuur 17: Eenmalige Coronasubsidies Mol.</i>	35
<i>Figuur 18: Overzicht Coronamaatregelen Kasterlee</i>	38
<i>Figuur 19: Financiële gezondheid Kasterlee</i>	39
<i>Figuur 20: Budgettair resultaat Kasterlee</i>	39
<i>Figuur 21: Saldi Coronarekening Meerhout</i>	43
<i>Figuur 22: Financiële gezondheid Meerhout</i>	44

<i>Figuur 23: Budgettair resultaat Meerhout.....</i>	<i>45</i>
<i>Figuur 24: Procentueel verschil financiële indicatoren 2019 vs 2020</i>	<i>49</i>
<i>Figuur 25: Exploitatiesaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout</i>	<i>50</i>
<i>Figuur 26: Investeringsaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout</i>	<i>51</i>
<i>Figuur 27: Financieringsaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout</i>	<i>52</i>

1 Probleemstelling

Wat begon als nieuw ontdekte longaandoening bij iemand in het Chinese Wuhan mondde op enkele weken uit tot een wereldwijde pandemie, waarvan uiteindelijk geen land gespaard bleef. Iets wat bij aanvang slechts enkele weken zou duren stevende stilaan af op een strijd van maanden tot zelfs jaren. Al snel was duidelijk dat er naast de impact op de volksgezondheid ook een enorme financiële klap gepaard zou gaan met deze crisis. Hoewel Covid-19 nog niet volledig uitgedoofd is op het moment van dit schrijven, kan er intussen wel een beeld geschetst worden van de directe effecten op korte termijn. Niemand ontsnapte aan de gevolgen van Covid-19, ook lokale overheden niet.

Deze studie onderzoekt de impact van deze pandemie op het beleid en de financiën van enkele gemeentes gelegen in de Antwerpse Kempen, meer bepaald Geel, Meerhout, Mol, Kasterlee.

De aandoening gaat gepaard met een zeer hoge graad van besmettelijkheid, daardoor namen overheden tal van beslissingen: mondkemperplicht, verbod op samenscholingen, sluiting van de horeca tot zelfs een volledige *Lockdown* zijn hiervan voorbeelden. Door de complexe aard van de Belgische staat, ging de invoering van verschillende regels gepaard met getouwtrek tussen verschillende wetgevende niveaus en mondde vaak uit tot ellelange discussies en juridische vetes. De gemeentes, die onderaan te vinden zijn in de wetgevende piramide, konden vaak niet anders dan louter het toepassen van regels die op een hoger niveau bepaald werden. Denk hierbij aan het eeuwenoud adagium *Lex superior derogat legi inferiori*, een hogere rechtsnorm stelt een lagere norm buiten werking. (Alen & muylle, 2014). Gelukkig kon het virus ingedijkt worden door deze samenloop van maatregelen. In deze masterproef zal worden onderzocht of er ook financiële implicaties aan verbonden zijn. Veel van de maatregelen gingen immers gepaard met steunmaatregelen en financiële compensaties voor de zwaarst getroffen sectoren. Ook gemeentes probeerden hierin hun steentje bij te dragen.

Echter bracht Covid-19 niet enkel extra kosten met zich mee. Dit onderzoek tracht dan ook alle financiële implicaties in kaart te brengen, zowel aan inkomsten- als uitgavenzijde. Op die manier kan een beeld geschetst worden over de gehele financiële impact.

Het was de eerste maal in de moderne geschiedenis dat de wereld getroffen werd door een pandemie van deze omvang, waardoor de hoeveelheid wetenschappelijk werk rond dit thema vrij gering is. Dit onderstreept de relevantie en het belang van dit onderzoek. Echter kan de volledige impact tot op heden niet in kaart worden gebracht. Wel kunnen de directe financiële gevolgen geanalyseerd worden, door cijfergegevens uit het verleden te vergelijken met die van 2020.

Een analyse van recente wijzigingen in meerjarenplannen, kan meer duidelijkheid scheppen over wat de toekomst nog zal brengen.

Met de pandemie gebeurde iets wat haast niemand voor mogelijk achtte. Echter is het na de recente gebeurtenissen niet meer ondenkbaar dat er in de toekomst nog uitbraken volgen van besmettelijke infecties. Deze studie wil bijdragen tot een beter financieel- of beleidsplan bij lokale overheden, door het systeem door te lichten en zijn mogelijke knelpunten in kaart te brengen.

Bovendien kiezen meer en meer lokale besturen om te fuseren, om zodoende over meer financiële draagkracht te beschikken. Dit impliceert grotere budgetten en een groter belang van een duidelijke structuur hierin.

2 Onderzoeksdoel en vragen

Het onderzoek zal de impact van covid-19 trachten in kaart te brengen en vertalen in zowel de financiën als de beleidsvoering van enkele lokale besturen.

Centrale onderzoeksvraag

"Wat is de impact van COVID-19 op het beleid en de financiën van kempische lokale overheden?"

Ter ondersteuning van de centrale onderzoeksvraag zal gebruik gemaakt worden van enkele deelvragen. Deze verduidelijken enkele invalshoeken, om uiteindelijk bij te dragen aan de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag.

Deelvraag I

"Hoe beïnvloedde covid-19 de inkomsten en uitgaven van Belgische lokale overheden?"

Door middel van een analyse van het kluwen van de Belgische wetgeving en bijhorende juridische bronnen zal een overzicht gevormd worden over de financiering van lokale overheden. Deze zal als basis dienen voor de volgende drie deelvragen. Deze deelvragen zullen beantwoord worden door middel van conclusies uit eerder gerealiseerd onderzoek.

Deelvraag II

"Zijn er verschillen tussen inkomsten en uitgaven van de betrokken gemeentes in 2020 in vergelijking met 2019?"

Deelvraag III

"Welke concrete beleidsbeslissing werden genomen in de gemeentes in kwestie?"

Deelvraag IV

"Is de beleidsvoering in de praktijk veranderd door covid-19?"

Jaarrekeningen en meerjarenplannen zijn een uitermate geschikte bron van informatie om de financiële toestand door de jaren heen te analyseren. Echter zijn de cijfers op zichzelf niet altijd veelzeggend, door interviews af te nemen met betrokken beleidsmakers, kan een duidelijker beeld worden geschetst van deze cijfers. Zodoende kan ook nagegaan worden of de cijfers wel degelijk te wijten zijn aan Covid-19. Grote gelijkenissen en verschillen in de concrete beleidsvoering onderling zullen aan bod komen en geanalyseerd worden.

3 Literatuurstudie

In dit hoofdstuk komen de begrippen en theorieën aan bod die relevant zijn in het onderzoek. Deze concepten en theorieën dragen bij aan een beter inzicht in de probleemstelling van het onderzoek. De eerste deelvragen zullen beantwoord worden aan de hand van reeds gepubliceerde literatuur. Na de inleiding volgt een overzicht van de financieringsmodaliteiten van de gemeenten in België. Vervolgens worden jaarverslagen van Belfius geraadpleegd om een eerste inschatting te maken van de financiële impact. Tussendoor zullen linken gezocht worden met eerder gevoerde onderzoeken die te relateren zijn aan dit onderzoek.

3.1 De covid-19 pandemie

Covid-19, een longaandoening veroorzaakt door het SARS-COV-2-virus, wordt op 30 december 2019 voor het eerst vastgesteld in Wuhan, China. In België betreft het ruim 2 miljoen positieve Covid-19 tests en ruim 28 000 doden ten gevolge van de ziekte.¹ In ongeveer 20% van de gevallen zal een besmetting met het Covid-19 virus effectief leiden tot een hospitalisatie (Cevik et al, 2020).

Overheden moesten snel verschillende maatregelen nemen om het virus zo veel als mogelijk in te dijken. Onderstaande tabel bevat een bondig overzicht: Maatregelen ter indijking van de virusverspreiding waren noodzakelijk voor de volksgezondheid, maar brachten uiteraard ook andere implicaties mee. Door de sluiting van verschillende sectoren vielen wereldwijd veel mensen terug op (tijdelijke) werkloosheid. In onderstaande tabel volgt een bondig overzicht van de maatregelen die het financiële beleid van lokale overheden kunnen beïnvloeden.

Figuur 1: Overzicht maatregelen en hun economische effecten

Maatregel	Effecten gezondheidszorg	Economische effecten
Sluiten niet-essentiële diensten en handel	Minder verspreiding van het virus om de druk op de zorg onder controle te houden	- (Tijdelijke) werkloosheid - Mindere levenskwaliteit

¹ Cijfers dateren van december 2021, ten midden van een nieuwe virusopmars

		<ul style="list-style-type: none"> - Financiële compensaties - Groei E-Commerce
Maatregelen ter verbetering van de hygiëne		<ul style="list-style-type: none"> - Hogere kosten (aankoop extra producten)
Verbod op evenementen		<ul style="list-style-type: none"> - Veranderingen in inkomsten/uitgaven
Verbod op markten		<ul style="list-style-type: none"> - Veranderingen in inkomsten/uitgaven
Sluiting lager onderwijs		<ul style="list-style-type: none"> - Veranderingen in inkomsten/uitgaven
Beperkingen op verplaatsingen		<ul style="list-style-type: none"> - Inkomstenverliezen - Economische segregatie - Groei E-commerce

Bron: Eigen verwerking FOD Volksgezondheid

Onderzoek van Anessi-Pessina *et al* (2020) stelt dat de landen die door covid-19 worden getroffen onvermijdelijk zullen geconfronteerd worden met hogere tekorten en overheidsschulden. De manier waarop de budgettering zal worden opgesteld, uitgevoerd en waar nodig herwerkt zal een centrale rol spelen.

Eerder onderzoek in Tsjechië en Slowakije concludeerde dat Covid-19 een significante impact had op de lokale overheden. Dit op zowel inkomsten als uitgavenzijde. (Nemec & Špaček, 2020). De OESO (2020) bevestigt dit standpunt, maar stelt dat de subnationale impact afhangt van enkele factoren. De factoren zijn onderverdeeld in vijf onderstaande categorieën:

- De mate van decentralisatie;
- De mate van gevoeligheid van de gedecentraliseerde inkomsten voor conjunctuurschommelingen;
- Het vermogen van subnationale overheden om hun inkomsten en uitgaven aan te passen aan dringende behoeften;
- Fiscale gezondheid, het niveau van kasmiddelen;
- Efficiëntie van ondersteuningsbeleid van hogere overheidsniveaus.

Het is dus niet wenselijk de conclusies van Nemeč & Špaček (2020) zomaar door te trekken naar andere staten. De verschillen in staatsstructuur en economische draagkracht tussen België enerzijds en Tsjechië en Slowakije anderzijds zijn hiervoor te groot. In de volgende hoofdstukken worden de belangrijkste financierings- en uitgavebronnen besproken, om daarna terug te komen op hoe ze beïnvloed zijn door Covid-19.

3.2 Het begrip lokale overheid

Lokale overheden in België omvatten een ruime waaier met tal van gedecentraliseerde besturen en diensten. Deze zijn allen opgelijst in Artikel 1.3, °5 van het Vlaams bestuursdecreet (2018). De oplijsting bevat onder andere 'gemeenten'. Dit is het enige lokale bestuur dat aan bod komt in dit onderzoek en de begrippen lokale overheid en gemeente zullen dan ook door elkaar gebruikt worden.

In dit onderzoek zal louter gekeken worden de kempische gemeentes Geel, Meerhout, Mol, Kasterlee. De termen gemeenten en lokale overheden zullen door elkaar worden gebruikt maar wijzen op hetzelfde begrip.

In de praktijk vormen de steden en gemeenten in België de bestuurslaag die het dichtst bij de burger staat. Ze hebben een ruime (fiscale) autonomie (*zie infra*), maar vallen steeds onder centraal toezicht. In principe zullen de gewesten dit toezicht steeds handhaven op het grootste deel van de gedecentraliseerde bevoegdheden, maar enkele beleidsdomeinen blijven nog in handen van de federale overheid (Wayenberg & De Rynck, 2013). Dit bevestigt de complexiteit van de regelgeving met betrekking tot de lokale besturen, die historisch gegroeid is sinds de totstandkoming van België in 1830.

Vandaag telt België 581 gemeentes, waarvan 300 gelegen in Vlaanderen. Dit is het resultaat van verschillende fusiegolven doorheen de jaren. Ondanks het steeds stijgende inwonersaantal blijft het aantal gemeentes stelselmatig dalen. Onderstaande bevat de evolutie binnen Vlaanderen sinds de grote fusiegolf van 1976.

Figuur 2: Evolutie gemeenten en inwoners

JAAR	Aantal gemeentes (VI.)	Inwoners/gemeente
1971	906	6000
1976	315	17500
1983	308	18500
2019	300	21800

Bron: Statbel

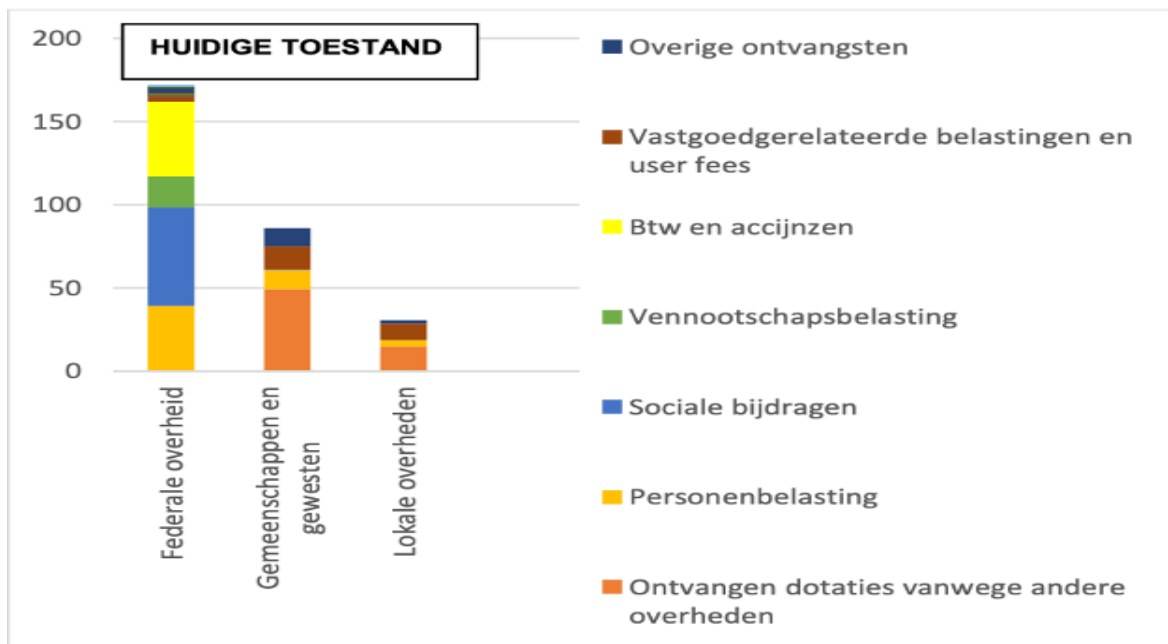
De trend om te fusioneren loopt verder, gezien enkele gemeenten reeds aangaven te willen fusioneren in 2025. Onderzoek van Steen et al (2018) concludeert dat financieel-economische aspecten bij iedere respondent een argument vormen pro-fusie. Mogelijks is deze trend nog versterkt door de impact van Covid-19. Dit zal het onderzoek mogelijk uitwijzen.

3.3 Inkomsten en uitgaven van lokale overheden

Zoals eerder vermeld is de financiering van lokale overheden een gigantisch Kluwen van wetgeving. Hieronder volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste financieringsbronnen. Omdat het onderzoek louter betrekking zal hebben op enkele Vlaamse gemeenten, zullen gemeenten uit Brussel en Wallonië buiten beschouwing gelaten worden. *Grosso modo* onderscheiden we twee categorieën, namelijk operationele ontvangsten en financiële ontvangsten (Belfius, 2018).

Onderstaande grafiek (Jennes, 2020) geeft een duidelijk overzicht van de verschillende inkomstencomponenten. Lokale overheden hebben slechts een klein aandeel in de totale inkomstenpiramide van België en ontvangen dotaties van andere overheden omvatten bijna de helft van de totale inkomsten. Toch zijn lokale overheden de belangrijkste investeerders van de overheidssector. Nagenoeg de helft van het vast kapitaal door de overheid wordt verwezenlijkt door de gemeenten (Smolders & Goeminne, 2010).

Figuur 3: Ontvangsten van de Belgische overheidsniveaus in de huidige toestand (in miljarden euro's; voor het jaar 2017)

Bron: Agenschap binnenlands bestuur

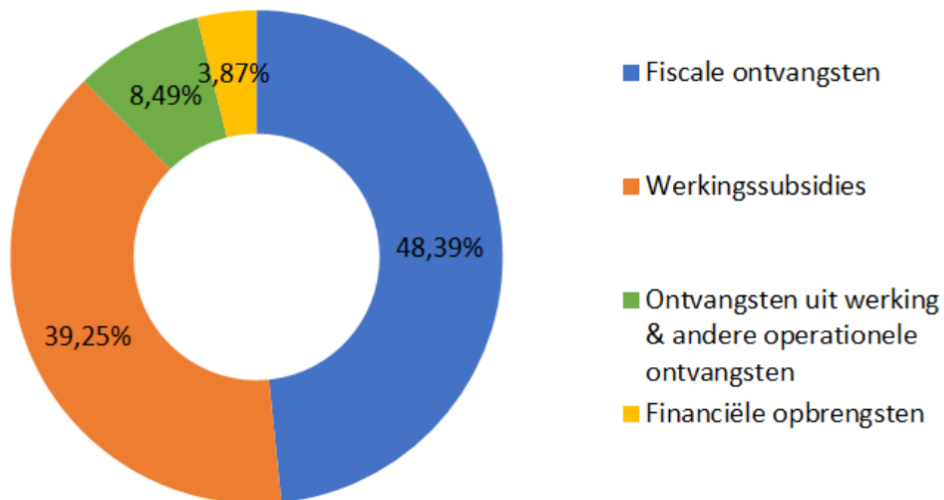
3.3.1 Exploitatie ontvangsten

Hieronder volgt een overzicht van de exploitatieontvangsten van een gemeente. Onder deze noemer worden krachtens *Het Besluit Vlaamse Regering van 30 maart 2018 over de beleids- en beheerscyclus* alle ontvangsten verstaan die te maken hebben met de activiteiten van het bestuur. We onderscheiden volgende categorieën:

- Fiscale ontvangsten
- Ontvangsten uit werkingssubsidies
- Ontvangsten uit werking
- Financiële ontvangsten

Deze categorieën worden in de volgende paragrafen besproken. Onderstaande figuur schetst de verdeling van deze categorieën, er wordt gebruik gemaakt van de cijfers van 2018.

Figuur 4: Verdeling van de exploitatieontvangsten van een gemeente, 2018.

Bron: Agentschap Binnenlands Bestuur

3.3.2 Fiscale ontvangsten

De grootste inkomstenbron van de gemeentes zijn de fiscale ontvangsten. In 2018 bedroeg dit gemiddeld 42% van de totale inkomsten van de gemeenten (Belfius, 2018). Dit ligt een rond het gemiddelde van de OESO-landen (37%). In Nederland, waar er een verregaande intergemeentelijke samenwerking heerst, ligt dit cijfer beneden de tien procent (Van Eijkel & Vermeulen, 2015).

Deze belastingbevoegdheid is verankerd in Artikel 170 §4 van de Belgische grondwet. Krachtens de grondwet kan een belastingwijziging slechts worden doorgevoerd door instemming van de belastingplichtige. Derhalve worden deze steeds genomen door hun vertegenwoordigend orgaan. Een voorbeeld van het klassieke *no taxation without representation*, dat zijn oorsprong kent in de Amerikaanse burgeroorlogen (Alen & muylle, 2014).

Deze fiscale autonomie impliceert een belastingvrijheid van de gemeentelijke organen, zolang deze niet strijdig is met een hogere rechtsnorm of het algemeen belang. Lokale overheden mogen met andere woorden alle belastingen heffen waarvan ze denken dat ze nodig zijn. Deze autonomie wordt verantwoord door het feit dat lokale besturen dichter bij de burger staan en zodoende de noden beter kunnen inschatten, blijkt uit onderzoek van Smolders en Goeminne (2010).

De fiscale ontvangsten worden opgesplitst in 2 grote deelcomponenten. Zo zijn er enerzijds de gemeentebelasting in strikte zin en daarnaast de aanvullende belastingen. De grootste component (80%) hiervan zijn de aanvullende belastingen. Dit zijn in de praktijk hoofdzakelijk opcentiemen op onroerende voorheffing en een deel van de federale personenbelasting. De belastingvoet van deze taksen is vrij te bepalen door de gemeente in kwestie. Het is de federale belastingdienst die instaat voor de inning van de belasting en deze later overmaakt aan de lokale overheden. Er is met andere woorden geen aparte aanslag voor deze belastingen (Wayenberg & De Rynck, 2013).

Gemeentebelastingen in strikte zin zijn belastingen die de gemeenteraad zelf invoert ten voordele van de algemene werking en openbare orde (*zie supra, fiscale autonomie*). Uit cijfers van Belfius (2018) maken deze belastingen slechts 15% uit van de totale fiscale inkomsten, terwijl er vaak een omvangrijk aantal gemeentelijk belastingen en retributies bestaan. In Geel loopt dit van onder meer een belasting op aanplakborden tot een belasting op leegstaande woningen (Stad Geel, 2022). Het bedraagt veelal kleine bedragen waardoor ze uiteindelijk een geringe impact hebben op de financiële inkomsten.

Aanvullende belastingen bestaat uit opcentiemen op de personenbelasting enerzijds en de onroerende voorheffing anderzijds. Gezien de aanvullende personenbelasting een aanzienlijk deel uitmaakt van de totale fiscale inkomsten is het van belang dat deze een stabiel karakter behoudt. Een groot deel van de lokale financiering hangt immers af van de aanvullende personenbelasting dus door deze niet of nauwelijks te wijzigen blijft een stabiele financiering behouden (Peeters et al, 2014). In de praktijk zien we dan ook dat de gemeentelijke aanslagvoet nauwelijks wijzigt door de jaren heen. De relevante aanslagvoeten in dit onderzoek bedragen 7% voor Geel, 7,7% voor Mol, 8% voor Meerhout en 7,3% voor Kasterlee (FOD Financien, 2020).

Het tweede deel van de aanvullende belastingen zijn de opcentiemen op de onroerende voorheffing, waarvan het kadastraal inkomen de belastbare grondslag is (Belfius, 2020). De belastingtarieven worden per gemeente gekozen aan de hand van de belastbare grondslagen, met andere woorden de kadastrale inkomens en de inkomens van de inwoners. De aanslagvoet kan derhalve bepaald worden in functie van de noden van de lokale overheid.

3.3.3 Ontvangsten uit werkingssubsidies

Hier onderscheiden we weer twee categorieën. De algemene werkingssubsidies en de specifieke werkingssubsidies. De Vlaamse overheid spendeert jaarlijks ruwweg 4 miljard euro aan deze financieringsmechanismen voor de gemeenten, hoofdzakelijk via het *Gemeentefonds* (Ackaert *et al*, 2019).

Dit fonds is historisch gegroeid tot wat het nu is en zorgt voor een groot deel van de financiering van gemeenten. Het werd in het verleden opgericht om de inkomstenongelijkheid door fiscale inkomsten tussen gemeenten te counteren. Het fonds moet zorgen voor voldoende financieel draagvlak en een kwaliteitsvolle dienstverlening (Agentschap binnenlands bestuur, z.d.). De budgetten uit het gemeentefonds mogen vrij door de gemeenten worden aangewend, mits het verdeeld wordt tussen de gemeente en het openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (Gilot, 2018). Naast de algemene werkingssubsidies bestaan er ook specifieke werkingssubsidies, die de Vlaamse overheid uitkeert voor de realisatie van een specifiek gemeenschappelijk doel (Belfius, 2018). In tegenstelling tot de algemene, mogen deze niet vrij worden aangewend. Sinds 2020 kwamen hier de Coronasubsidies voor lokale besturen nog bij. Deze categorie omvat een resem (tijdelijke) subsidies om bijvoorbeeld het inrichten van een vaccinatiecentrum te financieren.

3.3.4 Werkingsontvangsten

Hieronder worden alle inkomsten verstaan uit de algemene werking van de gemeente. Belangrijke categorieën die onder deze noemer vallen zijn Betaling voor geleverde diensten, opbrengst uit verhuur en verleende concessies. In 2019 bedroegen deze gemiddeld 11% van de totale inkomsten van de Vlaamse gemeenten (Agentschap Binnenlands Bestuur, 2021). Covid-19 hypothekeerde veel van deze inkomstenbronnen, waardoor deze anders zullen liggen in de volgende jaren. Vanhee (2021) stelt dat de gemeentes in deze *coronajaren* weer sterker afhankelijk zullen zijn van de werkingssubsidies door de Vlaamse overheid.

3.3.5 Financiële ontvangsten

De laatste categorie van inkomsten zijn de financiële ontvangsten. Deze komen uit beleggingen, interesten op leningen en andere financiële activa en vormen slechts een klein deel van de totale ontvangsten.

3.3.6 Exploitatie-uitgaven van lokale overheden

Binnen de exploitatie-uitgaven zijn weer enkele categorieën te onderscheiden: De grootste is de personeelskost. Dit is niet verwonderlijk aangezien veel van de gemeentelijke diensten (onderwijs, administratie etc.) zeer arbeidsintensieve jobs zijn. Naast de personeelskosten onderscheiden we nog toegestane werkingssubsidies voor diensten die onder gemeentelijk gezag vallen. Openbare Centra voor maatschappelijk welzijn, politiediensten, hulpverleningszones en intergemeentelijke samenwerkingen zijn hiervan voorbeelden. Een derde categorie zijn de lasten op financiële schulden (Goeminne, 2009).

3.3.6.1 Personeelsuitgaven

Zoals eerder aangehaald vormt deze categorie de grootste uitgavenpost van de gemeenten. Deze kosten omvatten de personeelskost, sociale uitkeringen, vergoedingen voor woon-werkverkeer, bezoldigingen van mandatarissen, presentiegelden van raadsleden en pensioensbijdragen (Belfius, 2008). Deze kosten blijven jaar na jaar stijgen, een groot aandeel hierin zijn de stijgende pensioenlasten van ambtenaren door de vergrijzing. Deze trend zal zich blijven verderzetten.

3.3.6.2 Werkingsuitgaven

De werkingsuitgaven (goederen en diensten) omvatten alle uitgaven die noodzakelijk zijn voor de goede werking van de gemeente, zoals de kosten voor verwarming, elektriciteit en telefoon, de aankoop van kantoorbenodigdheden en -materiaal, de onderhoudscontracten voor voertuigen.

3.3.7 Investeringsinkomsten en -uitgaven

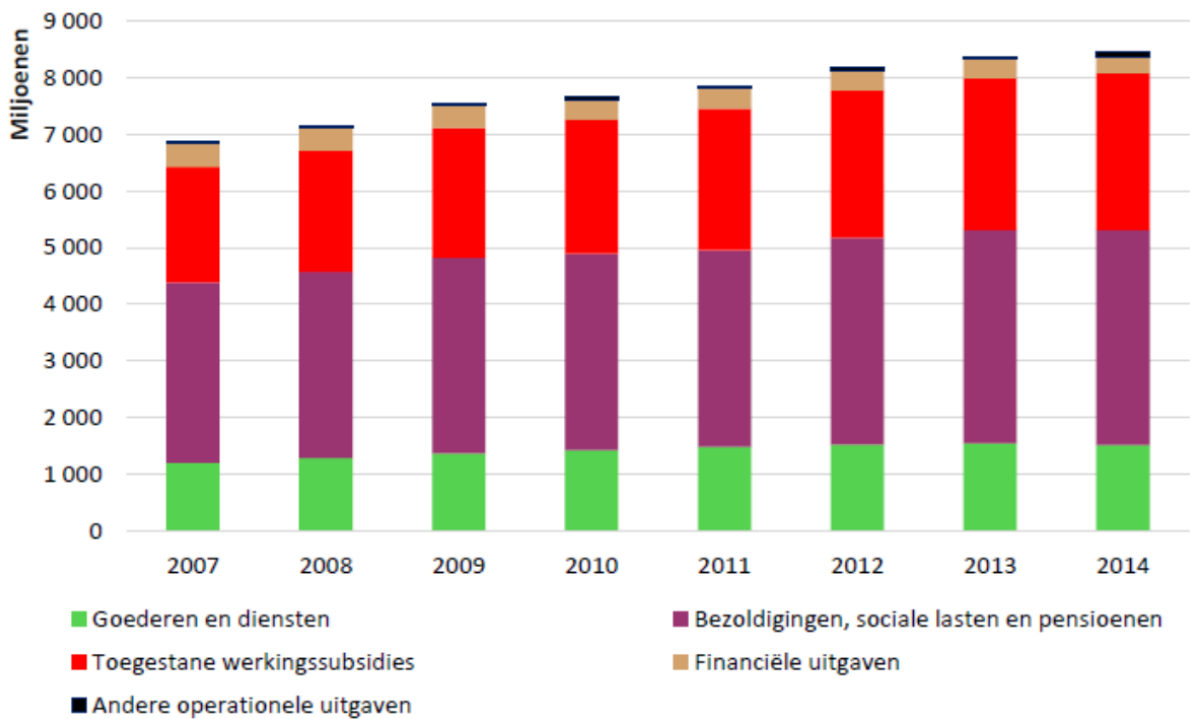
Deze categorie inkomsten en uitgaven heeft betrekking op inkomsten uit verkoop van financiële en immateriële vaste activa, Alsook allerhande investeringssubsidies verkregen van hogere overheden. Onder de noemer investeringsuitgaven vallen de uitgaven bedoeld voor de aankoop van activa die langer dan één jaar zullen worden gebruikt en als afschrijfbaar in de boekhouding worden opgenomen. Onder deze noemer vallen onder andere gebouwen, wegen, en andere vaste activa (Agentschap Binnenlands Bestuur, z.d.). Ongeveer een derde van de Belgische overheidsinvesteringen worden gedaan op gemeentelijk niveau en raken de burger in het dagelijks leven. De meeste gelden gaan naar wegen-, sport- en cultuurinfrastructuur (Gielens, 2018).

3.3.8 Financieringsinkomsten en -uitgaven

Financieringsinkomsten en uitgaven vormen de laatste categorie. *Grosso modo* zijn dit alle inkomsten en uitgaven die niet zijn onder te brengen in bovenstaande categorieën. Aflossingen, toegestane leningen en overige uitgaven vallen onder deze categorie (De Grootte *et al*, 2017). Een rapport van Coppens *et al* (2018) stelt echter dat deze financieringsuitgaven sterk gecorreleerd zijn met electorale omstandigheden. In een jaar voor lokale verkiezingen zouden de financieringsuitgave significant hoger liggen.

Uiteindelijk blijft de belangrijkste categorie de exploitatieinkomsten en -uitgaven. Deze zullen in verdere paragrafen nog terugkomen in de berekening van enkele parameters om de financiële draagkracht van een gemeente te beoordelen.

Figuur 5: Overzicht uitgavenposten

Bron: Agentschap Binnenlands Bestuur, 2016

Dat de personeelskosten het grootste aandeel hebben in de uitgaven van een gemeente, wordt nog meer duidelijk in bovenstaande figuur. Ze omvatten jaar na jaar ongeveer de helft van de totale uitgaven.

3.3.9 Budgettair resultaat

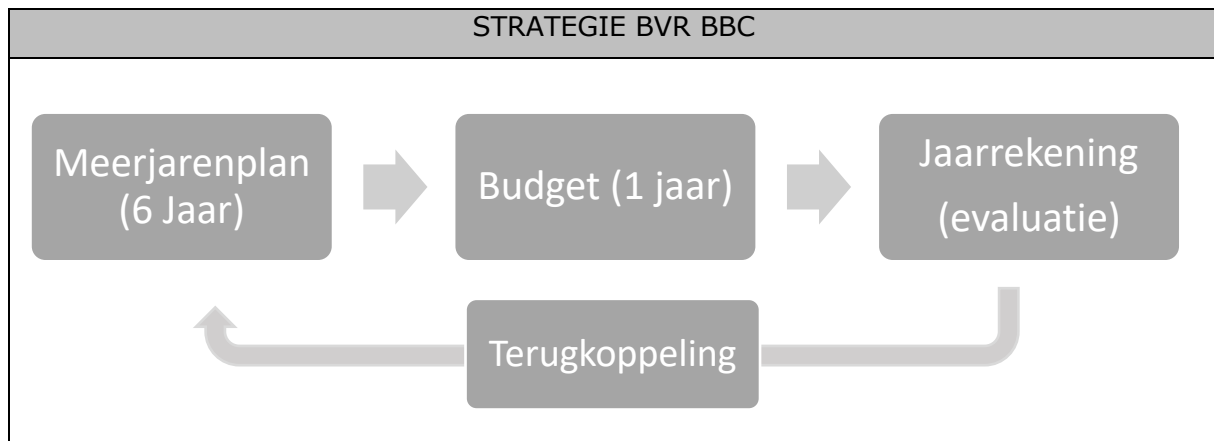
Het budgettair resultaat is het verschil tussen alle inkomsten en alle uitgaven. Het wordt berekend door de saldi van alle ontvangsten en uitgaven bij elkaar te nemen. De berekeningswijze is opgenomen in *art. 1, 11° besluit Vlaamse regering over de beleids- en beheerscyclus van lokale overheden*, hierna: *BVR BBC*. De berekening gebeurt als volgt:

- I. Exploitatiesaldo (a-b)
 - a. Ontvangsten
 - b. Uitgaven
- II. Investeringsaldo (a-b)
 - a. Ontvangsten
 - b. Uitgaven
- III. Saldo exploitatie en investeringen (I+II)
- IV. Financieringsaldo (a-b)
 - a. Ontvangsten
 - b. Uitgaven
- V. Budgettair resultaat van het boekjaar (III+IV)
- VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar
- VII. Gecumuleerd budgettair resultaat (V+VI)

3.4 Rapporteren van het beleid

Sinds 2014 is het *Besluit Vlaamse Regering van 30 maart 2018 over de beleids- en beheercyclus* in werking getreden. Dit uitvoeringsbesluit legt de belangrijkste modaliteiten vast om het financieel beleid te plannen, bij te sturen, uit te voeren en te evalueren. Het legt voorzie enkele systemen die lokale overheden verplicht dienen te gebruiken. De planningsdocumenten, namelijk het meerjarenplan en budget, die beiden bestaan uit samenhangende beleids- en planningsluiken enerzijds. Anderzijds de jaarrekening uiteindelijk zal helpen evalueren. Daarbovenop voorziet de wetgever ook nog de aanpassingen aan het meerjarenplan en budgetaanpassingen. Kortom zal een meerjarenplan worden opgesteld, waaruit ieder jaar het budget zal worden opgemaakt, om dit vervolgens te evalueren via de jaarrekening en waar nodig bij te sturen. Onderstaande figuur biedt een overzicht:

Figuur 6: Strategie BVR BBC

Bron: Eigen verwerking BVR BBC

3.4.1 Meerjarenplan

Een van de verplichte beleidsdocumenten die lokale overheden moeten opmaken betreft de strategische meerjarenplanning. Het meerjarenplan is een globaal overzicht van duidelijke beleidsopties (strategische nota), rechtstreeks gelinkt aan de behoeften van de interne stakeholders en in functie van de financiële middelen (Financiële nota). Deze stakeholders zijn voornamelijk de eigen burgers, maar ook bedrijven die op het grondgebied gevestigd zijn. De financiële nota kent ook weer twee deelcomponenten. Het doelstellingenplan vormt een overzicht van de geplande uitgaven en inkomsten per beleidsdomein, een duidelijke link naar de strategische nota. Een tweede deel moet het financiële evenwicht van de gemeente kunnen aantonen aan de hand van het kasresultaat en de autofinancieringsmarge. Deze begrippen komen later nog aan bod (Leroy, 2012). Naast de financiële en strategische nota bevat het meerjarenplan ook nog een toelichting. De toelichting dient de raadsleden voldoende te informeren om kennis een beslissing te kunnen nemen. De omgevingsanalyse is het eerste deel van de toelichting. Deze vormt de eigenlijke basis van het meerjarenplan. De analyse is niet onderworpen aan vormvereisten, maar het uitvoeren van een SWOT-analyse kan een goede basis zijn (Desmidt & Georges, 2013). Naast de omgevingsanalyse dienen volgende onderdelen nog worden opgenomen krachtens de Omzendbrief BB 2013/4: een overzicht van de financiële risico's, de beleidsdoelstellingen, de interne organisatie van het bestuur(organogram), een overzicht van de financiële vaste activa en vaak ook de fiscaliteit.

Het meerjarenplan wordt iedere zes jaar opgesteld, waarvan één jaar overlapt met de volgende legislatuur. Het meerjarenplan loopt met andere woorden vanaf het tweede jaar van legislatuur A, tot en met het eerste jaar van legislatuur B. Dit om grote

beleidswijzigingen op te kunnen vangen. Meerjarenplanning kadert in het resultaatgericht financieel management, wat op zijn beurt kan omschreven worden als: "een continu proces dat leidt tot een geïntegreerde financiële cyclus waarbij vooraf vastgestelde strategische beleidsintenties geïncorporeerd worden in de budgetten en voor aanvang of tijdens de financiële cyclus kunnen aangevuld worden met prestatie informatie" (Bleyen & bouckaert, 2015, p.13).

De invoering van deze meerjarenplanning had twee voornaamste redenen. Ten eerste vormde de meerjarenplanning een tegemoetkoming aan de overdreven planlast. Voordien werd namelijk per beleidsdomein een apart plan opgesteld, terwijl elk beleidsdomein geïntegreerd wordt in de meerjarenplanning. Ten tweede was de financiële situatie in sommige Vlaamse gemeenten zeer penibel en was een duidelijke planning noodzakelijk om in te schatten hoe men op middellange termijn kan evolueren naar een gezonde toestand (George, 2019). Indicatoren om deze gezonde toestand te meten komen later in deze verhandeling aan bod.

Het doordacht opstellen van een meerjarenplan kan om verschillende redenen een positieve invloed hebben op de werking. Volgens Desmidt en Heene (2005) helpt een meerjarenplan om de juiste focus te leggen, de juiste prioriteiten te bepalen, inzichten te verwerven in de uitwerking van beslissingen, een duidelijkere coördinatie tussen afdelingen en een hogere efficiëntie van het gehele apparaat.

Bovendien is een periode van zes jaar enorm lang om financieel te plannen. Binnen deze periode kan een gemeente te kampen krijgen met verschillende financiële struikelblokken. Een extreem voorbeeld de kredietcrisis van 2008, of ... Covid-19? Om het meerjarenplan te wapenen tegen onvoorziene omstandigheden of berekeningsfouten, voorziet de wetgever aanpassingen in het meerjarenplan. Deze aanpassingen bevatten krachtens artikel 14 BVR BBC de volgende onderdelen:

- 1° in voorkomend geval, de wijzigingen van de strategische nota;
- 2° het aangepaste financiële doelstellingenplan;
- 3° de aangepaste staat van het financieel evenwicht;
- 4° het aangepaste overzicht van de kredieten;
- 5° een aangepaste toelichting;
- 6° een motivering van de wijzigingen.

Decreten speciëren verder dat besturen de meerjarenplannen elk jaar aanpassen voor het indienen van het budget. Het budget wordt immers opgemaakt vanuit het meerjarenplan. Elk bestuur dient zijn krediet minstens éénmaal per jaar aan te passen, maar het staat vrij om dit vaker te doen. Naast een gewijzigde financiële omgeving kan de raad zich ook buigen over inhoudelijke wijzigingen in het beleid. Deze bijstellingen dienen ook te gebeuren via de aanpassingen van het meerjarenplan en zijn aan dezelfde vormvereisten onderworpen (Agentschap binnenlands bestuur, z.d.).

3.4.2 Budget

Het budget is de concretisering van een jaar uit het meerjarenplan en bestaat ook uit een beleids- en financieel luik. Het BVR BBC verplicht lokale overheden deze link met doelstellingen uit het meerjarenplan duidelijk weer te geven. Financiële rubrieken uit het budget bouwen met andere woorden verder op de financiële nota van het meerjarenplan. Aangezien ook het budget een politiek document is, wordt dit vastgesteld door de raad. Voorbereidingen van het budget gebeuren op ambtelijk niveau, binnen het managementteam. Beslissingen van het management en de raad dienen een harmonieus geheel te vormen. De raad dient het budget voor het komende jaar steeds voor het einde van het huidige jaar vaststellen, maar binnen een verkiezingsjaar kan deze beslissing met een kwartaal worden uitgesteld (Leroy, 2012).

Het belang van het tijdig opmaken van budget en meerjarenplan wordt vermeld in artikel 3.3 van Omzendbrief BB 2013/4, ter verduidelijking van het BVR BBC. Het artikel luidt als volgt: *"Niet enkel de jaarrekening, maar ook het meerjarenplan en het budget moeten op tijd worden opgemaakt en vastgesteld door de raad. Zonder meerjarenplan kan het budget niet worden vastgesteld (aangezien het budget moet passen binnen het meerjarenplan) en zonder budget beschikt het bestuur niet over volwaardige kredieten. Ook in dat geval zal het bestuur dus moeten werken met voorlopige twaalfden. Het gebruik van de voorlopige twaalfden is bovendien beperkt in de BBC-regels tot een periode van drie maanden."* Dit impliceert dat de gemeente dus over minder budget zal beschikken, wat nefaste gevolgen met zich kan meebrengen.

Net zoals het meerjarenplan, bestaat het budget uit een financiële nota, een beleidsnota en een toelichting. De beleidsnota bestaat op zijn beurt uit een doelstellingennota, een doelstellingenbudget de financiële toestand, de lijst met toegekende subsidies en de limitatieve lijst met opdrachten voor werken en daden van beschikking, weergegeven in artikel 17 BVR BBC. De doelstellingennota geeft de vooropgestelde doelstellingen met de daaraan verbonden actieplannen weer en het doelstellingenbudget de geraamde inkomsten

en uitgaven die hieraan verbonden zijn. De financiële toestand tot slot, wordt het resultaat op kasbasis en de autofinancieringsmarge weergegeven. Deze gegevens worden vergeleken met de geraamde gegevens uit het meerjarenplan.

De financiële nota van het budget maakt onderscheid tussen het exploitatiebudget, het investeringsbudget en het liquiditeitenbudget. De eerste rubriek is het financieel plan voor de exploitatie van het bestuur. Hierin worden transactiekredieten opgenomen per beleidsdomein. Het investeringsbudget geeft een overzicht van investeringsenveloppen en de transactiekredieten per beleidsdomein, van alle investeringsenveloppen voor dat boekjaar. Hoeveel investeringsenveloppen de gemeente maakt staat nagenoeg vrij, maar er dient wel rekening gehouden te worden met de bepalingen uit artikel 23 van het BVR BBC. Het liquiditeitenbudget geeft de verwachte geldstromen van het volgende boekjaar weer (Van Peteghem, 2006).

De begeleidende toelichting tot slot dient verplicht de volgende rubrieken te bevatten: toelichtingen bij het exploitatie- en investeringsbudget, een evolutie van het liquiditeitenbudget in de tijd en een lijst van werkings- en investeringssubsidies die het bestuur dat jaar van plan is toe te kennen per beleidsdomein (Leroy, 2012).

3.4.3 Jaarrekening

Het laatste document is de jaarrekening die de uiteindelijke evaluatie van het budgettaire jaar in kaart dient te brengen. Qua vorm lijkt de jaarrekening sterk op het meerjarenplan en het budget. Ze bestaat uit een beleidsnota, een financiële nota en een toelichting. Elk van deze onderdelen is verder opgedeeld in enkele rubrieken, hieronder volgt een overzicht (Agentschap Binnenlands Bestuur, z.d.).

De beleidsnota is de reflectie op de voorziene doelstellingen uit het afgelopen jaar. Iedere beleidsdoelstelling moet apart worden benaderd en er dient in kaart te worden gebracht in welke mate deze doelstelling gerealiseerd is (de doelstellingenrealisatie). Per beleidsdomein wordt een rekening opgenomen die een overzicht van uitgaven en ontvangsten biedt, met een duidelijk onderscheid tussen primaire en overige doelstellingen (de doelstellingenrekening. Het resultaat op kasbasis en de autofinancieringsmarge wordt tot slot vergeleken met de gebudgetteerde cijfers in de financiële toestand.

De financiële nota vervolgens, bestaat uit vijf delen. Ten eerste de exploitatierekening, met uitgaven en inkomsten in verband met de exploitatie. De investeringsrekening ten tweede, bevat de gerealiseerde uitgaven en ontvangsten voor investeringen evenals een

overzicht van de investeringsenveloppen die dat jaar zijn afgesloten. De liquiditeitenrekening tot slot informeert over het resultaat op kasbasis afkomstig uit exploitatie, investeringen en de overige ontvangsten en uitgaven. De drie rekeningen zijn steeds opgesteld per beleidsdomein en kunnen vergeleken worden met de budgetten (en diens wijzigingen) om na te gaan in welke mate het bestuur zijn doelstellingen heeft kunnen waarmaken. De laatste twee onderdelen van de financiële nota zijn de balans en de staat van opbrengsten en inkomsten. De Balans geeft een overzicht van het vermogen van het bestuur op het einde van het boekjaar en van het vermogen op het einde van het vorige boekjaar. De jaarrekening is vergelijkbaar met de jaarrekening uit het vennootschapsboekhouden, maar verschilt op enkele punten. De rangschikkingen van de activa en passiva zijn omgekeerd, zodat de meer liquide middelen bovenaan staan en termen als winst en verlies maken plaats voor 'tekort' en 'overschot'. De insteek van de wetgever om deze veranderingen te implementeren is het wezenlijke verschil in het doel. Dit is veelal maatschappelijk voor lokale overheden, terwijl de drijfveer bij ondernemingen financiële winst is (Leroy, 2012). Naast de beleids- en financiële nota bevat de jaarrekening ook nog een toelichting. Deze textuele toelichting wordt ook het jaarverslag genoemd en dient enkele verplichte bepalingen te bevatten die te vinden zijn doorheen de BVR BBC. Voorbeelden hiervan zijn waarderingsregels (art. 138) en fouten die beslissingen van de raad kunnen beïnvloeden (art. 28).

Door de jaarrekening en toelichting aan te wenden kan nagegaan worden hoeveel middelen het bestuur heeft aangewend voor zijn vooraf bepaalde doelstellingen. Volgens verhoest en boeckaert (2005) kan zodoende de efficiëntie worden beoordeeld.

3.5 Financiële gezondheid

De Beleids- en beheerscyclus wordt dus vastgelegd in drie verschillende rapporten. Het meerjarenplan legt de beleidsdoelstellingen vast, die later geconcretiseerd worden in het budget. De jaarrekening op zijn beurt rapporteert over de stand van uitvoering en de aanwending van de kredieten. In de vorm van toelichting en extra informatie bevat deze nog extra informatie over de manier waarop de elementen uit het budget zijn opgenomen. Om de financiële draagkracht van een lokale overheid te beoordelen moet naast deze documenten ook de financiële gezondheid op korte en middellange termijn worden aangetoond. Er wordt gesproken over het toestandsevenwicht en het structureel evenwicht (Rekenhof, 2019). Concrete tools om deze parameters door de lichten zijn het investerings- en exploitatiesaldi (resultaat op kasbasis), de autofinancieringsmarge en de overheidsschuldgraad. Veel van deze informatie zal te vinden zijn in de betreffende

jaarrekeningen, alsook de toekomstprognoses uit de meerjarenplannen. In de volgende paragrafen volgt meer duiding (De Grootte, 2008).

De wettelijke basis van bovenstaande modaliteiten is terug te vinden in artikel 16 van *BVR BBC*. Dit wetsartikel stelt dat een meerjarenplan en zijn aanpassingen in evenwicht zijn bij de vervulling van twee vastgelegde voorwaarden.

- Ten eerste dient het geraamde beschikbaar budgettair resultaat per boekjaar groter of gelijk aan nul te zijn. Dit resultaat de optelling van verschillende saldi (*zie supra*), verminderd met de onbeschikbare gelden.
- Ten tweede moet de autofinancieringsmarge groter of gelijk aan 0 zijn.

Beide begrippen komen in de volgende paragrafen aan bod. Gielens (2008) concludeerde echter dat Vlaamse gemeenten globaal een vrij robuuste structuur hebben door een voorzigtiger investeringsbeleid. Gemeentes willen zich wapenen tegen een toekomstige stijging van uitgaven en daling van de inkomsten, door onder meer *tax-shift* en vergrijzing. Naar de toekomst toe zal de buffer dus groter moeten zijn om deze extra kosten te kunnen dekken. En daar zou de Covid-19 pandemie nog kunnen bijkomen.

3.5.1 Toestandsevenwicht

Ten eerste wordt gesproken over het toestandsevenwicht. Het toestandsevenwicht heeft al doel de financiële situatie op korte termijn in kaart te brengen. Deze jaarlijkse evenwichtstoestand wordt bepaald door beschikbaar budgettair resultaat. Dit saldo van ontvangsten en uitgaven moet elk jaar positief zijn en er wordt rekening gehouden met de gecumuleerde resultaten van de vorige jaren. Bestemde gelden werden reeds gereserveerd en zijn van het saldo afgetrokken. Het budgettair resultaat van het boekjaar bevat saldi van de exploitatie- en investeringsbudgetten (Belfius, 2018). Een positief beschikbaar budgettair resultaat impliceert dat het bestuur aan het einde van het jaar meer middelen overhield dat het plande nodig te hebben (Mertens, 2018). De berekening van het resultaat wordt weergegeven in de figuur hiernaast. Het Uiteindelijke resultaat dient dus steeds groter te zijn dan nul.

Figuur 7: Berekening toestandsevenwicht

BEREKENING TOESTANDSEVENWICHT
Exploitatiesaldo + Investeringsaldo + Saldo aflossingen van lening
= Budgettair resultaat + gecummuleerd budget van vorige boekjaren =Gecummuleerd budgettair resultaat
- Onbeschikbare gelden
= BESCHIKBAAR BUDGETTAIR RESULTAAT

Bron: Eigen verwerking Wettelijk Schema

3.5.2 Autofinancieringsmarge

De tweede tool om het toestandsevenwicht in kaart te brengen is de autofinancieringsmarge. De Autofinancieringsmarge (AFM) wordt in het *BVM BBC* gedefinieerd als "het verschil tussen enerzijds het verschil tussen ontvangsten en uitgaven uit de exploitatie en anderzijds de netto periodieke aflossingen". Het geeft met andere woorden aan in welke mate een gemeente in staat is om zijn uitgaven met eigen middelen te financieren. Omdat de netto periodieke aflossingen deel zijn van de berekening van de AFM, hebben de huidige intrestvoeten dus een groot aandeel in de AFM. Een positieve autofinancieringsmarge wijst dus op het feit dat een gemeente zijn schulden kan afbetalen, zonder hiervoor extra schulden aan te moeten gaan. (Naert *et al*, 2006). Het budget is met andere woorden groot genoeg om de aflossingen van de uitstaande schuld te dekken.

Belfius (2018) stelt dat een positieve AFM de gemeente twee mogelijkheden biedt om nieuwe investeringen te doen. Enerzijds kunnen er bijkomende leningen worden aangegaan, anderzijds kan er gefinancierd worden met eigen middelen. De berekening van de AFM wordt weergegeven in onderstaande tabel:

Figuur 8: Berekening Autofinancieringsmarge

BEREKENING AUTOFINANCIERINGSMARGE
Financieel draagvlak
- Exploitatieontvangsten
- Exploitatieuitgaven (zonder netto lasten op leningen)
= netto periodieke leningsuitgaven
+ aflossingen van leningen
+ nettolasten van leningen
= AUTOFINANCIERINGSMARGE

Bron: Eigen verwerking Wettelijk Schema

3.6 Covid-19 en de lokale overheden

De "Omzendbrief over de aanpassing van de meerjarenplannen 2020-2025 van de lokale en provinciale besturen volgens de beleids- en beheerscyclus" bevat een rubriek met specifieke risico's verbonden aan Covid-19. Deze stelt dat de Vlaamse steden en gemeenten in 2019 een solide financiële uitgangspositie hadden. Veel gemeenten wisten een positieve eindbalans op te maken en konden door de jaren heen een financiële buffer aanleggen om onvoorziene omstandigheden te counteren. Het Vlaams planbureau zag dat het inkomen van particulieren relatief stabiel bleef door hinderpremies en uitkeringen voor tijdelijke werkloosheid. Hierdoor kwam het systeem van de personenbelasting niet zwaar onder druk en bleven de lokale financiën overeind.

De combinatie van de goede uitgangspositie en de bijkomende financieringen zouden de lokale overheden in staat moeten zijn om de budgettaire impact van Covid-19 op te vangen. De budgettaire impact en de uitgangspositie verschilt van bestuur tot bestuur. In de volgende delen van deze masterproef zal gekeken worden naar enkele specifieke besturen. Hier is zowel aandacht voor de oorspronkelijke uitgangspositie als de financiële impact in 2020.

4 Methodologie

In deze rubriek komt de methode van het onderzoek aan bod. Zowel de onderzoeksmethoden en de data-analyse. Een kwalitatief onderzoek is wenselijk gezien de aard van de onderzoeksvraag en het onderzoeksdoel. Het onderzoek wil met name inzicht verwerven in de beleidsvoering en de achterliggende beweegredenen afdtoetsen. In dit onderzoek werd gekozen voor een vergelijkende meervoudige *case study* van 4 sterk op elkaar gelijkende cases. De info zal vergaard worden door het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden. Het onderzoek is verkennend van aard en tracht een eerste impact van covid-19 in kaart te brengen. Het gebruik van deze kwalitatieve methoden maakt het mogelijk om het probleem te leren kennen vanuit het oogpunt van de respondenten en het van hieruit te verkennen en (deels) te verklaren.

4.1 Meervoudige Case Study

Het onderzoeken van meer dan één case moet zorgen voor meer informatie, wat de validiteit van het onderzoek ten goede komt. Het nadeel van deze methode is dat er geen bredere conclusie kan genomen worden dan het onderzochte deel. Wel kan dit onderzoek basis zijn voor verder en meer verregaand onderzoek binnen dezelfde materie.

In dit onderzoek worden vier cases onderzocht. Het gaat om vier aan elkaar grenzende kempische gemeentes die in onderstaande tabel worden weergegeven. Ook het inwonersaantal van de gemeentes werd in de tabel opgenomen. Deze liggen namelijk mee aan de voet van de berekening van de fiscale inkomsten. Het inwonersaantal vormt dus een verklaring van het grote verschil in absolute cijfers tussen de verschillende gemeentes. Elke van de onderzochte gemeentes liggen geografisch kort bij elkaar en hebben een centrumrechtse meerderheid. Dit om eventuele politieke en geografische invloeden tot een minimum te beperken.

Figuur 9: Onderzochte gemeenten met inwonersaantal

Case	Inwonersaantal
Geel	40.000
Mol	37.000
Kasterlee	19.000
Meerhout	10.000

Bron: Eigen verwerking website federale overheid

De casestudy zal bestaan uit twee luiken. Ten eerste zal er worden gekeken naar de beschikbare documenten. Jaarrekeningen, Meerjarenplannen en bijgevoegde toelichtingen zullen worden bekeken. Naderhand zullen een reeks diepte-interviews worden afgenomen bij betrokken beleidsmakers. Door inzichten uit beide onderdelen op elkaar af te toetsen zal een conclusie geformuleerd worden op de onderzoeksvragen. Het gebruik van twee verschillende methoden moet zorgen voor een betere volledigheid en betrouwbaarheid.

4.1.1 Documentenanalyse

Cijfergegevens zijn en blijven de kern van de financiële wereld. De *wet openbaarheid van bestuur* zorgt ervoor dat ieder burger toegang heeft tot een waaier aan overheidsdocumenten. Financiële jaarrekeningen en meerjarenplannen zijn om die reden makkelijk te raadplegen en vormen een uitermate geschikte bron van informatie in dit onderzoek. De meerjarenplannen van de huidige legislatuur zijn opgesteld in 2018. Door te kijken naar de jaarlijkse wijzigingen kunnen grote veranderingen worden opgespoord. Jaarlijkse jaarrekeningen bevatten daarnaast ook tal van informatie waarmee verder aan de slag kan worden gegaan. Grote veranderingen en uitschieters kunnen worden opgespoord en verklaard worden aan de hand van de bijgevoegde toelichting.

De analyse van meerjarenplannen en jaarrekeningen vormt dus een goede eerste insteek. Echter, omdat een jaarrekening niet alle informatie prijsgeeft en louter eindresultaten bevat, kan deze informatie nog niet direct gelinkt worden aan Covid-19. Daarbovenop kunnen er achter een cijfer in een jaarrekening ook boekhoudkundige trucs vasthangen.

Om die reden zullen diepte-interviews worden afgenomen bij mensen die nauw betrokken zijn met de beleidsvoering in de onderzochte gemeentes. Er werd gekozen om leden uit het management te interviewen, omdat deze geen politieke betrokkenheid hebben bij de

besluitvorming. Er kan dus gesteld worden dat hun besluiten louter op basis van de feiten gebeuren.

De documentenanalyse heeft dus een meervoudige functie. Het verwerven van een eerste inzicht in de financiële situatie van de betrokken cases, het voorbereiden van de interviews en het (eventueel) aanvullen van de informatie uit de interviews achteraf.

4.1.2 Diepte interviews

Diepte-interviews zijn een uitermate geschikte bron van data-verzameling binnen een kwalitatief onderzoek. Omdat de respondenten genieten van een ruime vrijheid in de beantwoording van de vragen, kunnen veel aspecten aan bod komen. Echter is het belangrijk om de antwoordvrijheid duidelijk af te bakenen zodat niet te fel wordt afgeweken van het gestelde doel van het onderzoek.

Figuur 10: Overzicht interviews

Persoon	Gemeente	Functie	Duur van het interview
Anne Depoorter	Geel	Financieel directeur	42 min
Ann Noyens	Kasterlee	Financieel directeur	35 min
Karen Berghmans	Mol	Financieel directeur	31 min
Nele Geudens	Meerhout	Burgemeester	24 min

Bron: Eigen verwerking

Zodoende worden semigestructureerde interviews afgenomen bij enkele betrokken experts binnen de materie. In dit geval de financieel directeurs van de gemeenten. Vanuit de documentenanalyse zal een interviewschema worden uitgewerkt. Door de aard van Covid-19 werd gekozen voor semigestructureerd interviews, zodat de respondent vrij kan aanvullen waar nodig. Het gaat immers over een situatie waarover tot op heden nog niet veel geweten is. De interviews zullen worden, na goedkeuring van de respondent, opgenomen en achteraf getranscribeerd. Op die manier kan de interviewer volledig focussen op de respondent, zonder zijn aandacht te verliezen door het noteren.

Aan de hand van een codeboom (zie bijlage 5) zullen de verschillende antwoorden gegroepeerd worden om vervolgens de verschillen en gelijkenissen op te sporen. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van codes waarmee de interviews volledig geanalyseerd, gegroepeerd en gecodeerd worden.

5 Documentenanalyse

5.1 Geel

5.1.1 Inleiding

De eerste gemeente betrokken is in de case study is stad Geel. Deze heeft, met 40.780 inwoners (januari 2021), de meeste inwoners van de cases opgenomen in dit onderzoek. Gezien het systeem van aanvullende personenbelasting (*zie supra, gemeentefinanciering*) heeft Geel dus aanzienlijk meer fiscale inkomsten dan Kasterlee of Meerhout. De coalitie wordt gevormd door N-VA en CD&V. Tom C. (N-VA) is binnen het schepencollege bevoegd voor financiën en lokale economie. Stad Geel heeft twee autonome gemeentebedrijven ingericht. Deze zijn belast met cultuur en sport. In deze masterproef zullen enkel de rapporten van de stad besproken worden. Gezien de geringe impact op het totale resultaat, zullen de Autonome gemeentebedrijven (AGB's) hier niet uitdrukkelijk aan bod komen. Dit mede doordat de personeelskosten van de AGB's werden overgenomen door Stad Geel in het bijzondere 2020.

De toelichting bij de jaarrekening zal de grootste gegevensbron zijn van deze rubriek. Verschillende passages zullen hieronder geciteerd en verduidelijkt worden. Via de aanpassingen aan het meerjarenplan (2020-2025) kunnen mogelijks de effecten op middellange termijn weergegeven worden.

5.1.2 Meerjarenplan

In de toelichting bij het meerjarenplan (MJP) werd een specifieke code toegevoegd: "Het eindresultaat wordt/is niet behaald". Deze code wordt gebruikt voor beleidsdoelstellingen die '*door de invloed van Corona of een andere reden*' niet meer behaald kunnen worden op het einde van de planperiode, zijnde 2025. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de doelstellingen die door de invloed van Covid-19 niet konden behaald worden (duiding). Het gaat veelal om kleinere rubrieken, met lage geraamde budgetten, maar het is duidelijk dat er zeker tot 2025 gevolgen van het Covid-jaar 2020 merkbaar zullen zijn.

Figuur 11: Doelstellingen Meerjarenplan Geel

Doelstelling	Duiding
<i>Investeren in een activeringsbeleid voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt</i>	Door gezien de moeilijker economische situatie van bedrijven is deze doelstelling niet meer realiseerbaar tegen 2025.
<i>Organiseren van een laagdrempelig woonloket.</i>	Betrokken diensten moesten o.w.v covid de focus verleggen op andere zaken
<i>Welzijnsbeleid dat uitgaat van preventie.</i>	Stad geel kon o.w.v. corona geen middelen ter beschikking stellen voor de oprichting van een werkgroep rond vitaliteit en welzijn op het werk
<i>Samenwerking met privépartner voor de uitvoering van het privébeleid</i>	Door de sluiting van winkels en horeca hebben de inkomsten niet het gewenste niveau gehaald en kon er geen samenwerking opgesteld worden
<i>Het ondersteunen van kinderopvanginitiatieven voor kinderen met specifieke zorgbehoeften</i>	Door Covid-19 was er minder nood aan kinderopvang waardoor de nood aan extra opvang is afgenomen.
<i>Tonen van waardering voor stadsmedewerkers</i>	Door Covid-19 restricties mochten er geen evenementen/groepsactiviteiten plaatsvinden.

Bron: Stad Geel

Echter zijn er verschillende doelstellingen die nog realiseerbaar zijn tegen 2025, maar vermoeijkt werden door Covid-19 restricties. Zo werd de uitdaging van armoedebestrijding aanzienlijk vergroot. De Vlaamse overheid zag het aantal gezinnen in armoede toenemen waardoor het actieplan armoedebestrijding grondig heeft herzien. Één van de leidende principes hierin is de regiefunctie van lokale besturen (Departement Welzijn, volksgezondheid en gezin, 2020). Dit impliceert dat de lokale overheden vrij zijn te kiezen hoe ze de verschillende subsidies herverdelen, zonder dat ze hierbij het doel mogen wijzigen. Dergelijke subsidies voor armoedebestrijding zal daarom opnieuw terug te vinden zijn in de andere cases. Verder werden verplichte diensten gesloten of konden enkel nog online bereikt worden, de werkloosheid steeg en energieprijzen namen fors toe. De sociale dienst ervaart hierdoor een toegenomen werkdruk. Ook in verfraaiingswerken en renovaties binnen de stad werden door corona verschillende vertragingen opgemeten, waardoor ze niet konden voltooid worden in 2020. De lange termijn doelstellingen komen

hierdoor echter niet in het gedrang. Deze elementen komen in de volgende rubriek uitgebreider aan bod.

Ook voegde stad Geel een nieuwe prioritaire actie toe aan het MJP. Deze doelstelling betrof het nemen van adequate maatregelen tegen Covid-19. De uitvoering ervan gebeurde door onder meer het inrichten van een crisis cel, het voorzien van hygiëne materiaal, het aanvullen en implementeren van de federale regelgeving en het inrichten van een vaccinatiecentrum. De totale uitgaven binnen deze doelstelling lagen op €644.747,00 tegenover €141.646,00 aan inkomsten. Het saldo bedraagt een aanzienlijk bedrag van - €503.084.

5.1.3 Jaarrekening

De jaarrekening en toelichting van 2020 bevat alle nodige info om een duidelijk beeld te schetsen over de korte termijn gevolgen van Covid-19. De resultaten uit de jaarrekening worden rubriek per rubriek weergegeven

De eerste cijfers waarnaar gekeken is zijn indicatoren voor de financiële gezondheid. Zowel het budgettair resultaat (€ 879.333,00) en de AFM (€ 1.407.284,00) zijn positief, stad Geel is met andere woorden financieel in evenwicht. Wel valt op dat zowel het budgettair resultaat als de AFM flink gekrompen zijn ten opzichte van 2019. Stad Geel is, na Covid-19, nog steeds financieel in gezonde toestand en is in staat zijn schulden af te betalen op de middellange termijn.

Figuur 12: Financieel evenwicht stad Geel

	2019	2020
Budgettair resultaat	€ 3.811.294,00	€ 879.333,00
Autofinancieringsmarge	€ 5.957.513,00	€ 1.407.284,00

Bron: Stad Geel

Het budgettair resultaat van 2020 vloeit voort uit de som van de verschillende saldi zoals weergegeven in de onderstaande tabel. Meer informatie over de verschillende onderdelen volgt onder de tabel.

Figuur 13: Budgettair resultaat Geel

Budgettair resultaat	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo	8.184.499	3.629.543
a. Ontvangsten	92.097.104	87.950.341
b. Uitgaven	83.912.605	84.320.798
II. Investeringsaldo	-16.337.715	-20.153.110
a. Ontvangsten	795.802	2.871.052
b. Uitgaven	17.133.517	23.024.162
III. Saldo exploitatie en investeringen	-8.153.216	-16.523.567
IV. Financieringsaldo	1.619.543	9.115.561
a. Ontvangsten	10.849.324	19.313.011
b. Uitgaven	9.229.781	10.197.450
V. Budgettair resultaat van het boekjaar	-6.533.673	-7.408.006
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	7.413.006	7.413.006
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat	879.333	5.000
IX. Beschikbaar budgettair resultaat	879.333	5.000

Bron: Stad Geel

Aan de inkomstzijde van het exploitatiesaldo tekende stad Geel € 92.097.104,00 op ten opzichte van de gebudgetteerde € 87.950.341,00 uit het MJP. Het verschil is 4,71% (€ 4.146.763,00). Hier speelt corona ook een rol. De omzet die stad Geel maakt uit zijn werking is een stuk lager dan geraamd omdat verschillende evenementen niet konden plaatsvinden. De financiële inkomsten bleven dicht bij de verwachtingen liggen. Dit wordt beïnvloed door de alternatieve inkomstenmethodes voor de burgers met tijdelijke werkloosheid, waardoor de inkomsten aan personenbelasting min of meer stabiel bleven. De exploitatie uitgaven verschillen slechts 0,5% (€ 408.193,00) van het geprojecteerde budget in het MJP. Kredieten werden, grotendeels door Covid-19, bijna niet overschreden. Vooral in de groep goederen en diensten is dit verschil groot. Hier werd slechts 16% van het krediet gebruikt.

Als gevolg van Covid-19 werden langs twee fronten maatregelen genomen om de zwaarst getroffen (rechts)personen bij te staan. Belastingsverlaging enerzijds en subsidies anderzijds. Zo werd het lokaal belastings- en retributiereglement tijdelijk herzien en werden bepaalde belastingen opgeschord of verlaagd. Daarnaast verkreeg de stad Geel ook verschillende subsidies van de Vlaamse overheid. In onderstaande tabel volgt een overzicht van de ontvangsten en het beleidsdomein waaronder ze geboekt werden.

Figuur 14: Coronaontvangsten Stad Geel

Subsidie	Bedrag
Werkingsmiddelen 'bruisende stad'	€ 1.069.689,00
Armoedebestrijding	€ 503.304,00
Lokaal onderwijs	€ 60.925,00
Dienstverlening	€ 163.349,00
Welzijn en gezondheid	€ 150.181,00
Totaal	€ 1.947.249,00

Bron: Stad Geel

Er werd dus een aanzienlijk bedrag ontvangen in het kader van corona. Dit staat tegenover € 1.930.586,00 aan coronagerelateerde uitgaven. Uiteraard worden enkel de rechtstreeks toewijsbare kosten en inkomsten in deze berekening opgenomen. De uitgaven werden verdeeld naar het inkomstenpatroon.

Stad Geel investeerde €17.133.517,00 in 2020. Het verschil met de raming uit het MJP lijkt groot, maar is kleiner dan de voorgaande jaren. Dit verschil van meer dan 6 miljoen euro is niet te wijten aan projecten die niet werden uitgevoerd. In voorkomend geval gaat het hier om bouwprojecten die eind 2020 nog niet voltooid werden. In de toelichting van de jaarrekening wordt er geen link gemaakt met dat deze vertragingen te wijten zijn aan Covid-19. De investeringsontvangsten liggen met € 692.181,00 ruim 75% lager dan geraamd. Stad Geel vroegde in 2020 ruim 1,5 miljoen euro aan subsidies op, die op het einde van het boekjaar nog niet werden overgemaakt. Deze worden pas in 2021 toegevoegd aan de balans wat een verklaring vormt voor het verschil.

Wat het financieringssaldo betreft, zien we vooral een groot verschil in de ontvangsten (€ 8.156.000,00). Dit verschil zit helemaal in de categorie 'Opname van leningen en leasings bij financiële instellingen'. Ook hiervoor is een logische verklaring te vinden in de bijgevoegde toelichting. Het BVR BBC laat het de lokale overheden immer toe kredieten voor investering en financiering, die niet in het vorige boekjaar werden aangewend, te transfereren naar het huidige boekjaar. Volgend boekjaar lijkt het dus waarschijnlijk dat de financieringsuitgaven hoger gaan liggen dan het geraamde bedrag in het oorspronkelijke MJP.

5.1.4 Samenvatting

Stad Geel besloot in 2020 om alle doelstellingen van een codering te voorzien. Hierin werd expliciet vermeld dat Covid-19 mee aan de oorzaak lag van het niet of gedeeltelijk niet behalen van de doelstelling. Op deze manier kon makkelijk achterhaald worden waar de impact het grootst was. Veelal kleine doelstelling werden op deze manier opzij geschoven. Een deel andere doelstellingen werden moeilijker om te halen. Daarnaast voegde stad Geel een prioritaire actie toe om de Coronauitgaven duidelijker in kaart te brengen en de inkomsten en kosten te boeken. Deze had na 2020 een negatief saldo.

Wat de jaarrekening van 2020 betreft is een duidelijke daling van het Budgettair resultaat en de AFM te zien ten opzichte van het vorige boekjaar. De exploitatiesaldo daalde licht, wat vooral te wijten was aan het dalen van de inkomsten. Hier vormden belastingverminderingen en een aangepaste subsidieregeling de basis. Het investeringssaldo verschilde voornamelijk langs uitgavenzijde van het meerjarenplan, dit door het vertragen van verschillende investeringsprojecten. De jaarrekening haalt meermaals aan dat corona hier impact had. Bijgevolg steeg het financieringssaldo, omdat de opname van leningen voor bovengenoemde projecten nog niet werden ingeboekt op het jaar 2020.

5.2 Mol

5.2.1 Inleiding

Gemeente Mol is de tweede gemeente opgenomen in dit onderzoek, Mol grenst aan Geel en is qua oppervlakte en inwonersaantal (37.000, 2021) sterk gelijkend. De fiscale inkomsten uit aanvullende personenbelasting zullen dus niet mijlenver uit elkaar liggen, hoewel factoren als het gemiddelde inkomen hier ook invloed op hebben. De gemeentelijke coalitie in Mol wordt gevormd door CD&V en N-VA en Andreas Verbeke (N-VA) is belast met de lokale financiën. In tegenstelling tot Geel werden in Mol geen AGB's opgericht.

5.2.2 Meerjarenplan

Ook in Mol dwong Corona het beleid om zijn MJP bij te sturen. Al in december 2020 werd de eerste aanpassing aan het MJP (2020-2025) goedgekeurd door de gemeenteraad. In de motivering van de belangrijkste wijzigingen haalt men aan dat, met uitzondering van enkele belangrijke wijzigingen, de meeste aanpassingen rechtstreeks of onrechtstreeks het gevolg zijn van Covid-19. Er wordt dan ook een specifieke rubriek aan toegewezen. Covid-gerelateerde kosten en inkomsten worden duidelijk opgesomd. De kosten hieronder weergegeven zijn ramingen, maar zouden een beeld moeten schetsen van het uiteindelijke prijskaartje. Zo blijkt uit ramingen door FOD financiën dat de ontvangsten uit de aanvullende personenbelasting ruim 2 miljoen euro lager liggen over de resterende looptijd van het MJP. Ook de opdecimen op de onroerende voorheffing liggen ongeveer 800.000 euro lager over de looptijd van het MJP. Door het quasi stilliggen van het openbaar leven in 2020 werd het verlies aan parkeerinkomsten geschat op ongeveer € 300.000,00 voor 2020. Het wegvallen van de inkomsten uit gemeentebelastingen voegen daar nog eens een geraamd verlies van € 362.350,00 over 2020 en 2021 aan toe. Dit is vooral het gevolg van het kwijtschelden van de terrasbelasting aan horeca uitbaters en concessiehouders. Het totale verlies van bovenstaande inkomsten voor het jaar 2020 kan hierdoor geraamd worden op een ongeveer 1,2 miljoen euro.

Ter compensatie ontving gemeente Mol in 2020 ruim 1,1 miljoen aan subsidies van de Vlaamse en Federale overheid. Het betreft compensaties voor meeruitgaven en minder ontvangsten die a rato verdeeld worden volgens de bepaalde doelgroep. Voorbeelden zijn: subsidie leefloon, subsidie armoedebestrijding en subsidie contacttracing. Stad Mol besloot bovendien om alle grote investeringsprojecten kritisch te evalueren naar haalbaarheid en verschillende projecten werden hierdoor (minstens) een jaar uitgesteld. De impact van Covid-19 op het Meerjarenplan van Mol is dus aanzienlijk.

5.2.3 Jaarrekening

Ook in Mol wordt de jaarrekening getekend door Covid-19. Zowel aan de inkomsten als aan de ontvangstenzijde zijn er duidelijke verschillen op te meten. Ondanks een gewijzigd inkomsten en uitgavenpatroon blijft de algemene conclusie ook hier dat de gemeente financieel gezond is. Het beschikbaar budgettair resultaat van € 1.766.367,85 en de AFM van € 2 394 402,51 zijn beiden duidelijk positief. Echter zijn ook hier dalingen op te merken ten opzichte van 2019.

Figuur 15: Financieel evenwicht Mol

	2019	2020
Budgettair resultaat	€ 3 798 731,00	€ 1 766 367,00
Autofinancieringsmarge	€ 4 401 394,00	€ 2 394 402,00

Bron: Gemeente Mol

Het budgettair resultaat van 2020 van Mol vloeit voort uit de som van de verschillende saldi zoals weergegeven in de onderstaande tabel. Meer informatie over de verschillende onderdelen volgt onder de tabel.

Figuur 16: Budgettair resultaat Mol

Resultaten	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo (a-b)	4.612.830,13	1.412.681,26
a. Ontvangsten	67.987.554,19	67.994.775,49
b. Uitgaven	63.374.724,06	66.582.094,23
II. Investeringsaldo (a-b)	-7.529.218,82	-11.340.349,24
a. Ontvangsten	3.081.736,56	3.283.887,73
b. Uitgaven	10.610.955,38	14.624.236,97
III. Saldo exploitatie en investeringen (I+II)	-2.916.388,69	-9.927.667,98
IV. Financieringsaldo (a-b)	-1.970.185,15	2.411.914,74
a. Ontvangsten	1.486.526,58	6.421.155,93
b. Uitgaven	3.456.711,73	4.009.241,19
V. Budgettair resultaat van het boekjaar (III+IV)	-4.886.573,84	-7.515.753,24
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	8.154.903,74	8.154.903,74
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat (V+VI)	3.268.329,90	639.150,50
VIII. Onbeschikbare gelden	1.501.962,05	639.150,50
IX. Beschikbaar budgettair resultaat (VII-VIII)	1.766.367,85	0,00

Bron: Gemeente Mol

Het exploitatiesaldo van de Jaarrekening van Mol daalde ten opzichte van de geschatte waarde van het MJP. Dit is in een kleine mate te danken aan de ontvangen post en in grote mate aan de uitgaven post. Er werden verschillende premies en subsidies ontvangen, maar ook Mol zag in ruil daarvoor enkele exploitatie inkomsten verdwijnen. Vooral dienstverlening en evenementen zijn hier de grote verliespost. Uiteraard waren er in deze sectoren ook minder uitgaven nodig, maar deze werden gecompenseerd door nieuwe, onvoorziene uitgavenposten. Daarbovenop is de jaarrekening op het einde van 2020 niet volledig in evenwicht, daar er verschillende corona-gerelateerde subsidies ontvangen zijn, die pas in 2021 zullen worden gependendeerd worden.

De toelichting van het investeringsaldo bevat een overzicht van de verschillende beleidsdoelstellingen met concrete projecten. Per doelstelling zijn de budgetten toegevoegd en een overzicht van de status per project. Verschillende projecten liepen vertraging op door corona. Een groot deel kon echter, ondanks een kleine vertraging, toch nog volledig afgewerkt worden binnen 2020. Een derde deel werd on hold gezet of zelfs volledig verworpen. Dit onderzoek beperkt zich enkel tot de projecten waar Covid-19 rechtstreeks werd aangehaald in de omschrijving. Een viertal projecten ondervonden een initiële vertraging maar konden terug op schema worden getrokken. Tien projecten liepen vertraging op, waardoor de rekeningsaldo's aanzienlijk afwijken van het geraamde bedrag uit het MJP. Deze kosten zullen nog gemaakt worden in de komende jaren van de legislatuur. Het is deze groep die de grootste invloed heeft op het uiteindelijke resultaat, doordat enkele grote investeringsprojecten zijn uitgesteld. De renovatie van administratief centrum 'Het getouw' is de grootste. Er werd ruim €60.000,00 euro minder dan voorzien geïnvesteerd omdat de dagelijkse werking zwaar verstoord was. Deze verstoring in het dagelijkse werk is de snelle overgang naar telewerk en consultaties op afspraak. Stad mol beschouwt deze plotselinge transitie wel als een ideale *testcase* om mogelijke toekomstopties te analyseren. Tot slot werd nog één kleinschalig project vanwege Covid-19 on hold gezet en op de lange baan geschoven. Er werd nog geen heropstart gepland. Tot slot werden nog enkele subsidies ingetrokken of afgekeurd, omdat hun doel gehypothekeerd werd door Covid-19.

Ook in de rubriek toegestane werkings- en investeringssubsidies zijn extra kosten terug te vinden. Onderstaande tabel biedt een overzicht van enkele toegestane subsidies die rechtstreeks toe te wijzen zijn aan Covid-19. Deze hebben als doel de verliezen en minderinkomsten van verenigingen uit enkele specifieke sectoren te counteren. De bedragen die hieronder zijn weergegeven liggen nooit ver van het budget dat werd vrijgemaakt. Het totaalbedrag aan toegekende eenmalige subsidies is € 188.846,95.

Figuur 17: Eenmalige Coronasubsidies Mol

Domein	Toelichting	Betaald in 2020
Wijkoverleg	Éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds voor gemeenschapshuizen	€ 45.000,00
Cultuur	Éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds Cultuur	€ 37.605,31
Sport	Éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds voor sport	€ 82.857,29
Jeugd	Éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds voor jeugd	€ 41.841,45
Overig	Éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds voor senioren	€ 19.484,35
Diensten & voorzieningen	We geven een éénmalige subsidie uit het coronanoodfonds voor mensen met een beperking	€ 3.900,00
Totaal		€ 188.846,95

Bron: Gemeente Mol

Zoals eerder aangehaald staat dit rechtstreeks tegenover de 1,1 miljoen aan inkomsten verkregen uit subsidies door hogere overheden. Het overwicht aan de inkomstzijde is te wijten aan het feit dat de meeste relancemaatregelen waarvoor geld is ontvangen nog niet konden opgestart worden. Dit overwicht zal naar alle waarschijnlijkheid kantelen naar de uitgavenzijde in 2021.

Tot slot het financieringssaldo, waarbij een daling werd opgemeten. Aangezien er in de toelichting van de jaarrekening van dit saldo geen linken werden gelegd met Covid-19, zal het saldo verder ook niet toegelicht worden.

5.2.4 Samenvatting

Gelijklopend met de stad Geel, zorgde gemeente Mol ook voor een specifieke rubriek om alle kosten en inkomsten gerelateerd aan Covid-19 te verzamelen. Verder werd er in het MJP een directe link gelegd tussen de pandemie en belastingen alsook subsidies. Zo daalde inkomsten uit belastingen en retributies, werden er subsidies ontvangen en verschillende investeringsprojecten uitgesteld.

In de jaarrekening van Mol was te zien dat de exploitatiesaldo is gestegen tov het opgestelde budget in het MJP. Dit is te wijten aan het feit dat de inkomsten gelijk bleven, echter wel een andere oorsprong kende, en de uitgaven daalden door annulatie van vele projecten. Dit patroon wordt ook teruggevonden in het investeringsaldo waarbij dalende uitgaven verklaard worden door het uitstellen van projecten als gevolg van Covid-19. Binnen het financieringssaldo werd geen directe link gelegd met de pandemie.

5.3 Kasterlee

5.3.1 Inleiding

Kasterlee is met 19.000 inwoners aanzienlijk kleiner dan de twee eerst besproken cases. De coalitie in Kasterlee wordt gevormd door CD&V & VLD, wederom een centrumrechts bestuur. Gert Storms (CD&V) is de schepen van financiën en begroting. Ook in stad Kasterlee werd ervoor gekozen om geen autonome gemeentebedrijven op te richten.

5.3.2 Meerjarenplan

In december 2020 werden grote aanpassingen aan het meerjarenplan 2020-2025 doorgevoerd. Toekomstprognoses rond Covid-19 vormden hier ook een belangrijk topic. Er werden tal van projecties en studies gedaan om de toekomstige invloed van Covid-19 mee te verrekenen in het MJP. Omdat deze invloed moeilijk in te schatten in op korte termijn, werden door experts voorzichtige prognoses gedaan op basis van tussentijdse doorstortingen van de belastingdienst en de gewijzigde inflatie.

Er werd rekening gehouden met een daling van 4 procent van de inkomsten uit de aanvullende personenbelasting. Voor de inkomsten uit vermakelijkheden is er zowel voor 2020 als 2021 rekening gehouden voor een daling tussen de 25 en 50 procent. Ook de inkomsten uit retributies kregen in 2020 een flinke knauw door het verplicht stilleggen van tal van activiteiten. Tarieven konden quasi heel 2020 niet worden door gefactureerd, waardoor de ontvangsten in 2020 grondig dienden herzien te worden. In de aanpassing uit 2020 werd reeds rekening gehouden met een negatief effect in de volgende jaren, waardoor hier grondig over gewaakt moest worden. Deze prognose is helaas uitgekomen, waardoor de inkomsten uit retributie ook in 2021 aanzienlijk lager zullen liggen.

In het oorspronkelijk MJP werd een debiteurenbeheer uitgewerkt in het organisatiesysteem. Uit cijfers bleek dat de diensten meer en meer te maken kregen met wanbetalingen, en de gemeente wil dit beter opvolgen en begeleiding voorzien. Door de toegenomen werkloosheid steeg de sociale armoede en zorgde Covid-19 voor tal van negatieve economische effecten. De gemeente houdt er rekening mee dat de wanbetalingen nog zullen toenemen.

Rechtstreeks bracht de coronacrisis zowel extra inkomsten als extra kosten met zich mee, iets wat bij de vorige twee gemeentes ook reeds aan bod kwam. Ook hier stelt dat de

gemeente dat de exacte consequenties nog moeilijk in te schatten zijn. Toch startte Kasterlee met een duidelijke inventarisatie van de kosten en opbrengsten die gemaakt werden of moeten gemaakt worden in het kader van corona. Volgens de eerste impressies lijkt de druk van de crisis op het MJP eerder beperkt te zijn, onder meer door de steun van de hogere overheden en de financiële ademruimte door het positief rekeningresultaat van 2019. Echter blijft het gemeentebestuur op zijn hoede door mogelijke schadeclaims van contractanten die hun projecten door 'corona-uitstel' niet of slechts gedeeltelijk konden afwerken. Voor verenigingen werden ook nog extra subsidies voorzien in het kader van Covid. Daarbovenop zijn er omwille van de coronacrisis heel wat projecten uitgesteld van 2020 naar 2021, dit zal te merken zijn in de investeringsbudgetten van de twee jaren in kwestie.

Naast deze kostenramingen en toekomstprognoses werden ook beleidsdoelstellingen toegevoegd aan het MJP. Prioritaire actie "*Kasterlee zet in op het bestrijden van de gevolgen van de coronacrisis*" werd in het MJP verder uitgebreid met enkele concrete doelstellingen waar verder op moet worden ingezet. Concrete budgetten hiervoor komen aan bod in de rubiek 'Jaarrekening'.

Figuur 18: Overzicht Coronamaatregelen Kasterlee

Kasterlee zet in op het bestrijden van de gevolgen van de coronacrisis	
Economisch beleidsplan	Geestelijke gezondheidszorg
Horecabeleidsplan	Verenigingswerking
Armoedebestrijding	Actie tegen vereenzaming
Speelinfrastructuur voor kinderen	

Bron: Gemeente Kasterlee

Bovenop deze extra doelstellingen voorziet gemeente Kasterlee nog extra budgetten ter handhaving van nieuwe coronamaatregelen.

5.3.3 Jaarrekening

De analyse van de jaarrekening van Kasterlee vertrekt, naar analogie met de vorige hoofdstukken vanuit de indicatoren van financiële gezondheid en het wettelijke schema (J2) ter berekening van het budgettair resultaat.

Ook bij Kasterlee kan geconcludeerd worden dat de gemeente op het einde van 2020 financieel gezond was. Gemeente Kasterlee wist door het hoge exploitatieoverschot, een

positief budgettair resultaat en een positieve AFM één van zijn absoluut prioritaire beleidsdoelstellingen te realiseren. Er was voldoende marge om een extra pensioenspaarfonds aan te leggen voor de toekomst.

Figuur 19: Financiële gezondheid Kasterlee

	2019	2020
Budgettair resultaat	€14 922 215	€21.605.481
Autofinancieringsmarge	€2 699 639	€5.765.133

Bron: gemeente Kasterlee

Het budgettair resultaat van 2020 vloeit voort uit de som van de verschillende saldi zoals weergegeven in de onderstaande tabel. Meer informatie over de verschillende onderdelen volgt onder de tabel.

Figuur 20: Budgettair resultaat Kasterlee

Budgettair resultaat	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo	5.818.617	2.632.988
a. Ontvangsten	27.583.328	27.046.041
b. Uitgaven	21.764.711	24.413.053
II. Investeringsaldo	-3.391.311	-9.374.918
a. Ontvangsten	3.188.598	4.075.322
b. Uitgaven	6.579.908	13.450.240
III. Saldo exploitatie en investeringen	2.427.306	-6.741.930
IV. Financieringsaldo	866.523	1.349.016
a. Ontvangsten	930.007	1.478.028
b. Uitgaven	63.484	129.012
V. Budgettair resultaat van het boekjaar	3.293.829	-5.392.914
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	18.307.723	18.307.723
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat	21.601.553	12.914.809
VIII. Onbeschikbare gelden	4.575.071	4.562.229
IX. Beschikbaar budgettair resultaat	17.026.481	8.352.580

Bron: Gemeente Kasterlee

Het exploitatiesaldo verschilt ruim 3 miljoen van het meerjarenplan. In de wijziging van het MJP kwamen verschillende kostenramingen aan bod die over de jaren heen invloed zullen hebben op het budget ten gevolge van de coronacrisis. Er werd rekening gehouden met dalende opbrengsten, extra subsidies en nieuwe (extra) uitgaven. Hieronder volgt een overzicht van de gemaakte prognoses en het uiteindelijk resultaat in het boekjaar 2020.

Zo bevestigt de jaarrekening dat de inkomsten uit de aanvullende personenbelasting met ongeveer 4% daalden. Daarnaast werd er een grote daling verwacht aan belastinginkomsten op gemakkelikheden. Eind 2020 blijkt dat er slechts 31% van het oorspronkelijk vooropgestelde bedrag is geïnd. Ook de impact op het retributiereglement is aanzienlijk door vrijstellingen voor concessiehouders van horeca-aangelegenheden rond sportinfrastructuur. De wanbetalingen aan de gemeente stegen met 70%, al is de gemeente hier voorzichtig met de stijging volledig toe te wijzen aan Covid-19. De stijging is volgens het bestuur gedeeltelijk toe te wijzen aan de overschakeling naar een ander softwarepakket, waardoor vorderingen tenietgedaan zijn. Echter blijft de stijging hoog en Covid-19 heeft hier naar alle waarschijnlijkheid invloed op.

Uit de inventarisatie van de aan Covid-19 toewijsbare kosten en opbrengsten blijkt dat de concrete impact van corona op het MJP lijkt mee te vallen. In 2020 waren er ongeveer 400.000 euro aan extra uitgaven en ongeveer 300.000 euro dalende inkomsten, hoofdzakelijk uit belastingen. Daartegenover staat ongeveer 450.000 euro aan nieuwe ontvangsten door Covid-19. De totale balans van de inventaris staat daarmee 250.000 euro in de min. Echter zijn er naast bovenstaande prognoses ook grote wijzigingen in de rest van het inkomsten- en uitgavenpatroon van de gemeente. Hieronder zal de doelstellingnota worden overlopen. Er zal in de opsomming enkel rekening gehouden worden met doelstellingen en acties die een gevolg zijn van of zijn beïnvloed door de pandemie. Deze opsomming zou de lezer in staat moeten stellen de verschillen in de saldi uit wettelijk schema J3 (zie supra) te interpreteren.

De totale belastinginkomsten liggen in lijn met de verwachtingen. Extra coronasubsidies lijken de verliezen in de onroerende voorheffing en de personenbelasting te compenseren. Enkele aanzienlijke verschillen in uitgaven zitten in de noodgedwongen moeten annuleren van huldigheden, personeelsfeesten en recepties. De totale besparing loopt op tot enkele tienduizenden euro's. Noodgedwongen sluitingen van dienstencentra voegen hier nog een slordige 30.000 euro aan toe.

Kasterlee spendeert veel aandacht aan gezinszorg. Door het uitvallen van verzorgenden, hoog aantal overlijdens in de doelgroep en de schrik om extra mensen in huis te halen, werden er aanzienlijk minder diensturen gepresteerd in deze doelstelling. Het saldo ligt 100.000 euro lager dan geraamd.

Het actieplan "*Kasterlee zet in op het bestrijden van de gevolgen van de coronacrisis*" eindigt op een positief saldo ten belope van €18.409. De ontvangsten komen hier uit extra

subsidies van hogere overheden en de verkoop van 'coronabonnen' die bij de lokale handelaar kunnen gependend worden.

De dienstverlening heeft in 2020 een abrupte transitie moeten ondergaan. Verschillende diensten schakelden in razend tempo over naar werk op afspraak, online afspraken en telewerk. Het gemeentebestuur beschouwd deze stroomversnelling als een positief neveneffect van Covid-19. Een onlinedienstverlening past beter aan bij de noden van de moderne samenleving en is ook meer kostenefficiënt. Uit quasi elke rubriek waar deze transitie te voelen is, liggen de uitgaven lager dan voorzien. Vergaderingen van onder andere adviesraden vonden online plaats, waardoor hiervoor minder moest worden uitgegeven dan voorzien in het initiële krediet. Al deze factoren zorgen er uiteindelijk voor dat de exploitatie uitgaven minder waren dan op voorhand ingeschat.

Het grootste verschil is echter af te lezen in het investeringsaldo, dit is te wijten aan de verplaatsing van enkele investeringsprojecten naar 2021. Gemeente Kasterlee had bijvoorbeeld 850.000 euro voorzien voor verfraaiingswerken aan een ontmoetingscentrum. Door corona is deze investering nagenoeg helemaal verplaatst naar een later tijdstip. Bijgevolg is ook hier een verschil in inkomsten uit financiering. Om dezelfde reden die bij de andere cases is aangehaald.

5.3.4 Samenvatting

Ook stad Kasterlee zorgde voor een aparte rubriek om de covid gerelateerde kosten op te boeken. Hier oordeelden experts dat een exacte prognose nog heel moeilijk te maken is, maar dat er zeker al ramingen kunnen gedaan worden aan de hand van enkele reeds bekende cijfers. Eerst en vooral zag ook Kasterlee zijn inkomsten uit retributies en personenbelasting dalen en daarbovenop zag de gemeente het aantal wanbetalers toenemen. Hierdoor werd het debiteurensysteem hervormd en beter opgevolgd.

De jaarrekening van Kasterlee verschilt van de vorige cases. Zowel het budgettair resultaat als de AFM zijn gestegen. Het budgettair resultaat verschilt maar liefst 9 miljoen euro met de prognoses uit het meerjarenplan. De grote verschillen hier zitten in het exploitatiesaldo en het investeringssaldo. Binnen het investeringssaldo is de oorzaak grotendeels dezelfde als bij voorgaande cases. Namelijk het uitstellen van grote projecten. Wat exploitatie betreft zien we dat de inkomsten gelijklopen met de prognoses, maar de uitgaven sterk verschillen. Hoewel de inkomsten- en uitgaven niet zeer sterk verschillen, zijn de bronnen en bestemmingen van de gelden sterk verschillend.

5.4 Meerhout

5.4.1 Inleiding

De laatste case in dit onderzoek betreft de gemeente Meerhout, gelegen ten zuiden van Geel. De coalitie bestaat uit N-VA, CD&V en de lokale partij 'Merret anders'. De laatst genoemde staat los van politieke strekking en hun programma bestaat louter uit lokale belangen. De portefeuille financiën zit in het takenpakket van Nele Geudens (CD&V), die tevens burgemeester is van de gemeente. Ook in Meerhout is een centrumrechtse coalitie die het beleid voert. De mogelijke invloed van partijpolitieke standpunten in de beleidsvoering wordt hiermee beperkt.

5.4.2 Meerjarenplan

In de eerste aanpassingen van het Meerjarenplan komt Corona niet heel uitdrukkelijk aan bod. De grootste impact voorziet de gemeente in de inkomsten uit aanvullende personenbelasting. Deze bedragen in Meerhout ongeveer 15% van de totale inkomsten van de gemeente. Omdat deze belastinginkomsten afhankelijk zijn van de conjunctuur, levensstandaard en de samenstelling van de inwoners, verwacht het beleid dat er nog tot 2022 een negatieve impact kan worden opgemeten. De groeiende tijdelijke werkloosheid doet het belastbaar inkomen dalen, waardoor het gemeentelijke aandeel zal afnemen.

Naast de verwachte daling uit belastinginkomsten werd een prioritaire actie toegevoegd aan het MJP. De actie "*We nemen maatregelen in het kader van de COVID-19 crisis*" voorziet extra inkomsten en uitgaven. In 2020 werden heel wat maatregelen genomen die men ook in de volgende maanden, of zelfs jaren, nog zal voelen. Onderstaande tabel biedt een van de rekeningen binnen dit actieplan. Omdat gemeente Meerhout reeds een tweede aanpassing aan zijn MJP deed, zijn hier ook van 2021 exacte eindcijfers beschikbaar.

Figuur 21: Saldi Coronarekening Meerhout

	2020	2021
Uitgaven	€ 277.231,00	€ 98.145,00
Ontvangsten	€ 503.259,00	€ 58.834,00
Saldi	€ 226.028,00	- € 39.311,00

Bron: gemeente Meerhout

De cijfers van 2020 bevestigen de assumptie die de vorige gemeenten ook reeds gemaakt hebben. Veel van de ontvangsten door Covid-19 uit 2020, zullen ook nog toekomstige kosten moeten dekken. Al blijft deze gemeente na 2021 nog steeds met een positief totaalsaldo achter.

Binnen het exploitatiesaldo voegde de gemeente bij zijn eerste aanpassing aan het MJP ongeveer €100.000 toe aan de rubriek 'toegestane werkingssubsidies aan andere begunstigden'. Hier werd bij de tweede aanpassing in 2021 nog €60.000 aan toegevoegd. In de motivering is te lezen dat het bedrag in kwestie voorzien is ter ondersteuning van de lokale middenstand, die zware tijden heeft moeten doorstaan door Covid-19. Binnen de investeringssaldi gebeurden enkele verschuivingen. Vertragingen in bouwprojecten, maar ook aanzienlijke stijgingen in grondstofprijzen. Covid-19 heeft naar alle waarschijnlijkheid invloed gehad op deze prijsstijgingen.

5.4.3 Jaarrekening

Voor de analyse van de jaarrekening zal eerst en vooral gekeken worden naar de staat van het financieel evenwicht. In het wettelijk schema (J2) zijn de verschillende saldi en de verschillen met het MJP af te lezen. De acties die vanwege Covid-19 een grote invloed hebben gehad op het resultaat, worden tot slot nog uitvoerig besproken.

Zowel het budgettair resultaat als de AFM zijn ook in Meerhout positief en verschillen niet veel met de resultaten uit 2019. Ook bij Meerhout kan geconcludeerd worden dat het eerste Covid-jaar weinig invloed had op de staat van het financieel evenwicht. Gemeente Meerhout boekte een positief kasresultaat en is ook de komende jaren van de legislatuur in staat zijn schulden af te betalen of nieuwe investeringen te doen. Onderstaande figuur bevat de cijfers in kwestie.

Figuur 22: Financiële gezondheid Meerhout

	2019	2020
Budgettair resultaat	€ 11 900 842,00	€ 11 565 459,00
Autofinancieringsmarge	€ 2 186 069,00	€ 1 965 897,00

Bron: Gemeente Meerhout

Het budgettair resultaat van 2020 van Mol vloeit voort uit de som van de verschillende saldi zoals weergegeven in de onderstaande tabel. Meer informatie over de verschillende onderdelen volgt onder de tabel.

Figuur 23: Budgettair resultaat Meerhout

Budgettair resultaat	Jaarrekening	Meerjarenplan
I. Exploitatiesaldo	2.382.503	634.546
a. Ontvangsten	23.442.269	22.919.792
b. Uitgaven	21.059.766	22.285.246
II. Investeringsaldo	-2.991.980	-5.447.870
a. Ontvangsten	951.110	1.467.825
b. Uitgaven	3.943.090	6.915.695
III. Saldo exploitatie en investeringen	-609.477	-4.813.325
IV. Financieringsaldo	-400.351	-393.250
a. Ontvangsten	475.422	526.020
b. Uitgaven	875.772	919.270
V. Budgettair resultaat van het boekjaar	-1.009.828	-5.206.575
VI. Gecumuleerd budgettair resultaat vorig boekjaar	12.575.287	12.575.287
VII. Gecumuleerd budgettair resultaat	11.565.459	7.368.713
IX. Beschikbaar budgettair resultaat	11.565.459	7.368.713

Bron: Gemeente Meerhout

Net als in Meerhout ligt het budgettair resultaat aanzienlijk hoger dan voorzien in het MJP. Het exploitatiesaldo ligt € 1.600.000,00 hoger dan geraamd en ook het investeringsaldo verschilt, met ongeveer € 2.500.000,00 aanzienlijk van het MJP. Ook hier is het uitstel van enkele projecten de bepalende factor.

Zoals reeds aangehaald bij het MJP werd er een actieplan in functie van Covid-19 toegevoegd aan het beleidsplan. De Vlaamse en federale overheid namen maatregelen die lokale besturen dienden uit te voeren.

Binnen exploitatie werden extra subsidies en compensatievergoedingen uitbetaald en deze werden door de gemeente gebruikt om allerhande doelgroepen te ondersteunen. Zo wist Meerhout in 2020 € 503.000,00 te ontvangen ter uitvoering van zijn Covid-beleid. De stad herverdeelde dit bedrag en wees het toe aan enkele specifieke steungroepen als: lokale economie, onderwijs, vrije tijd, armoedebestrijding etc.. In totaal werd € 277.000,00 uitgegeven aan de verschillende posten, het overgebleven saldo zal ook komende jaren nog gebruikt worden in het kader van Covid-19. Daarbovenop ervaarde gemeente Meerhout grotendeels dezelfde struikelblokken dan de andere lokale overheden uit dit onderzoek. De plotselinge transitie naar telewerk, consultaties op afspraak, afgelasten van evenementen en online vergaderen.

Een andere prioritaire doelstelling is het creëren van een betrokken samenleving, het actief vorm geven aan het 'samen leven' stond hier centraal. Door Covid-19 werden de effecten van het niet kunnen participeren nog meer in de verf gezet en het was duidelijk dat dit afbreuk doet op de levenskwaliteit. Iedereen mee betrekken werd moeilijker dan ooit en het was een constante zoektocht naar waardige alternatieven. Toch werd tijdens het uitzonderlijke jaar de basis gelegd om toekomstvisies te implementeren over een samenleving die meer betrokken is.

Er werd in 2020 voor 3 miljoen minder geïnvesteerd dan voorzien. Verschillende projecten werden eerder op de lange baan geschoven en nieuwe mobiliteitsplan, waarvoor €150.000 werd voorzien in het budget, werd uitgesteld. De oorzaak hiervan is het feit dat verkeersmetingen niet konden worden uitgevoerd. Door coronamaatregelen zouden deze immers geen correct beeld geven van de werkelijke verkeersdrukke.

5.4.4 Samenvatting

Ook in Meerhout werd een specifieke rubriek toegewezen aan corona. Wanneer er naar deze post wordt gekeken, vormen opnieuw dalingen in het inkomen van persoonsbelastingen, bijkomende maatregelen en subsidies de grond van de verklaring van deze rubriek. De vertraging in bouwprojecten stelt ook in Meerhout investeringskosten uit naar volgende jaren.

Het exploitatiesaldo nam in de eerste plaats fors toe. Dit was te wijten aan stijgende inkomsten en dalende uitgaven binnen de post. Stijgende inkomsten waren te wijten aan verkregen subsidies waarbij de daling in uitgaven kan gelinkt worden aan geannuleerde evenementen. Verder werd er zoals in de andere cases ook minder geïnvesteerd. Dit opnieuw door het uitstellen van projecten en bijkomend het uitstellen van een nieuw mobiliteitsplan van Meerhout.

6 Onderzoeksresultaten

6.1 Documentenanalyse

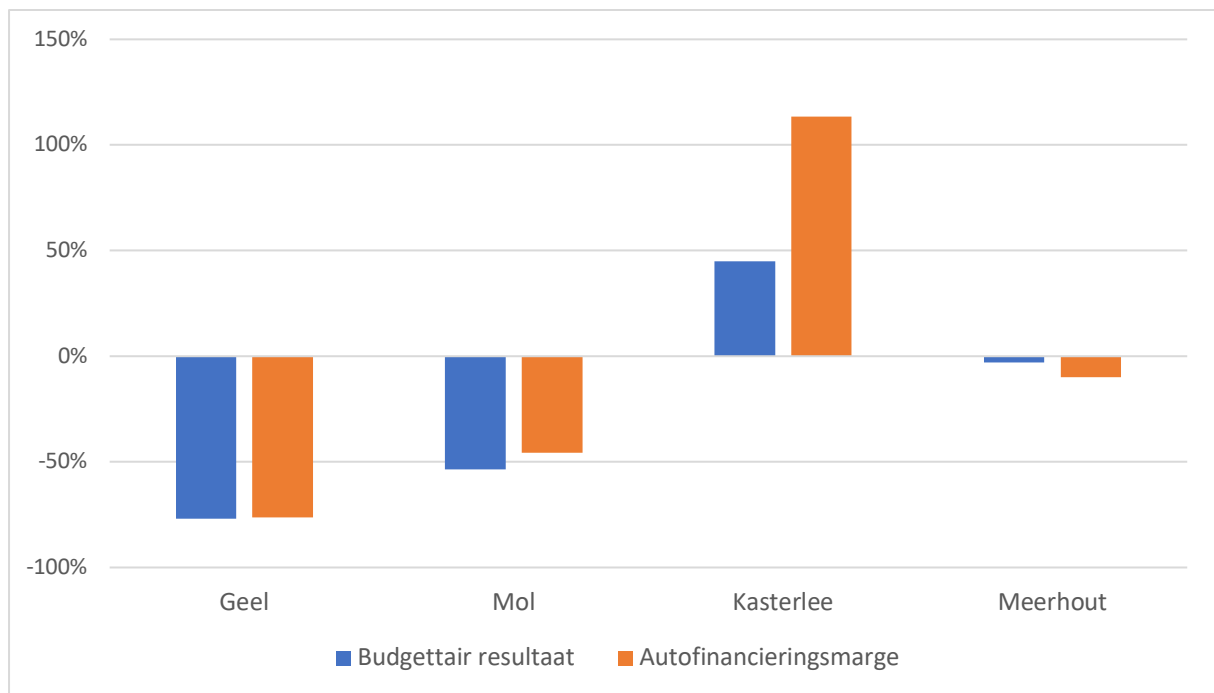
6.1.1 Inleiding

In dit deel van het onderzoek werd gebruik gemaakt van jaarrekeningen, meerjarenplannen en de documentatie die hierover aan de burger vrij ter beschikking wordt gesteld. In eerste instantie werd gekeken naar de indicatoren van financiële gezondheid om vervolgens dieper in te gaan op de notulen die gepaard gaan met de rapporten.

6.1.2 Indicatoren financiële gezondheid

Het budgettair resultaat en de autofinancieringsmarge zijn de belangrijkste indicatoren van financiële gezondheid van gemeenten. Ten eerste dient het geraamde beschikbaar budgettair resultaat per boekjaar groter of gelijk aan nul te zijn. Dit resultaat de optelling van verschillende saldi (*zie supra*), verminderd met de onbeschikbare gelden. Ten tweede moet de autofinancieringsmarge (AFM) groter of gelijk aan 0 zijn. Hieruit kan worden opgemaakt dat de gemeente in staat is om met eigen gelden zijn schulden af te betalen in de komende jaren. Onderstaande grafiek geeft het procentuele verschil weer van beide indicatoren tussen het jaar 2019 en het jaar 2020.

Figuur 24: Procentueel verschil financiële indicatoren 2019 vs 2020

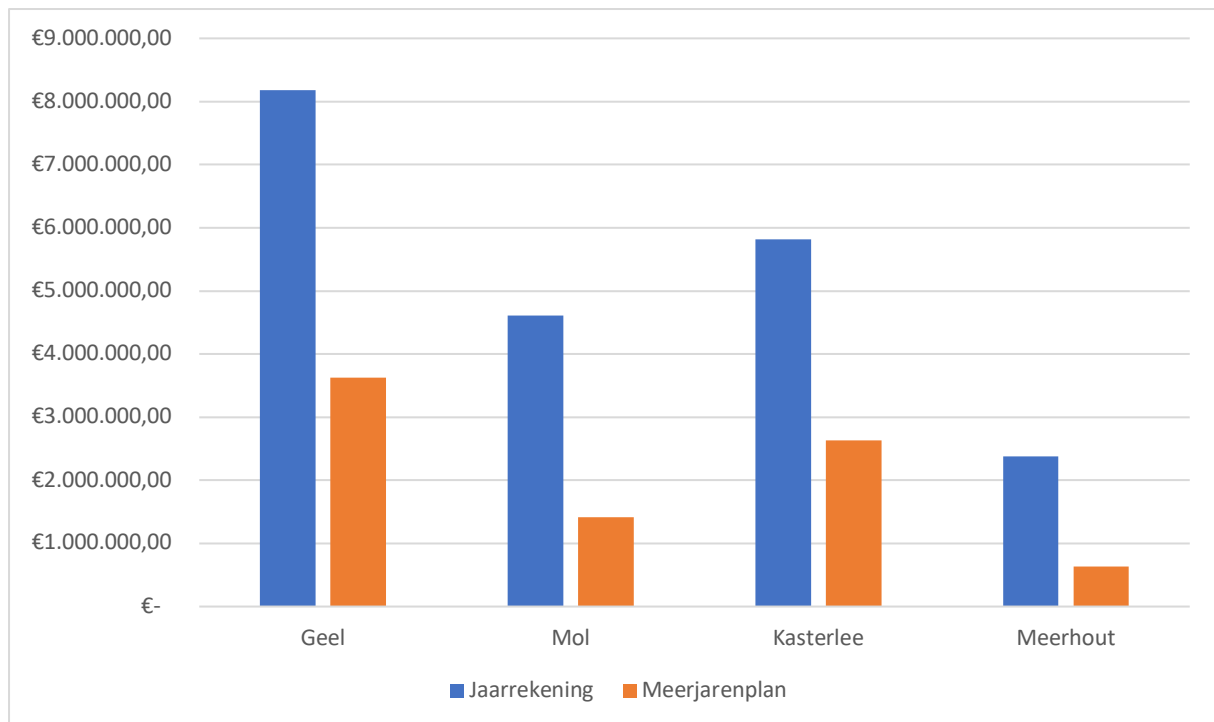

Bron: Eigen verwerking verschillende jaarrekeningen

Het meest opvallende aspect van deze grafiek is de stijging van zowel budgettair resultaat als AFM in Kasterlee. In de andere 3 gemeentes daalden de waarden, maar nergens werden negatieve cijfers opgemeten in het budgettair resultaat of AFM. De financiële gezondheid kwam met andere woorden niet in gevaar. Ook is in de grafiek duidelijk te zien dat het budgettair resultaat en de AFM analoge stijgingen en dalingen maken. Dit is te wijten aan het feit dat exploitatiesaldi een belangrijk onderdeel vormen in berekening van beide indicatoren. (zie supra: 3.5 Financiële gezondheid).

6.1.3 Exploitatiesaldo

Figuur 25: Exploitatiesaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout

Bron: Eigen verwerking verschillende jaarrekeningen

Zoals gezien in de documentanalyse zijn de saldi van alle cases positief voor zowel de jaarrekening als het meerjarenplan. Dit betekent dat er op voorhand werd ingeschat, maar ook waargemaakt, dat de inkomsten de uitgaven overtroffen.

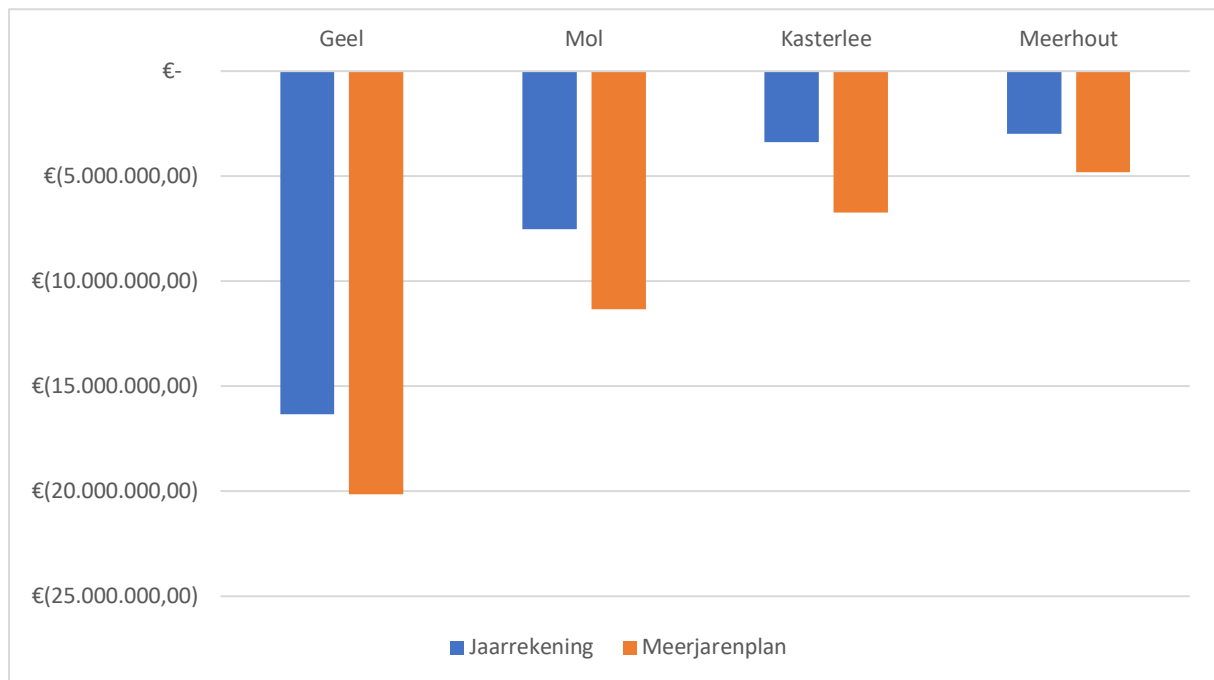
Echter is het wel zo dat de inkomsten- en uitgavenpatronen anders lagen dan voordien dus anders werden ingevuld. Zo vulden bijvoorbeeld subsidies de inkomstenposten van het saldo. Iedere gemeente heeft verschillende coronasubsidies ontvangen van de Vlaamse overheid. Verder zijn vrije tijd, onderwijs en armoedebestrijding doelgroepen die in iedere case terugkomen en waarvoor deze subsidies werden voorzien. De oorspronkelijke inkomstenbronnen zoals allerhande belastingen en retributies vielen dan weer grotendeels weg. Parkeerreglementen werden niet gehandhaafd en horecauitbaters kregen vrijstelling op terrasconcessies. Langs de andere kant werd de uitgavepost binnen deze saldi stabiel gehouden door het verminderen van uitgaven van events en vermeerderen van uitgaven aan maatregelen ter beperking van het coronavirus.

Echter kon door enkele verschuivingen te doen in het MJP en door alle budgetten goed te ramen, kon de gemeente de financiële gevolgen binnen de bestaande limieten houden.

Ook naar de komende jaren toe, lijkt dat Covid-19 geen verregaande gevolgen gaat nalaten in de gemeentelijke financiën.

6.1.4 Investeringsaldo

Figuur 26: Investeringssaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout

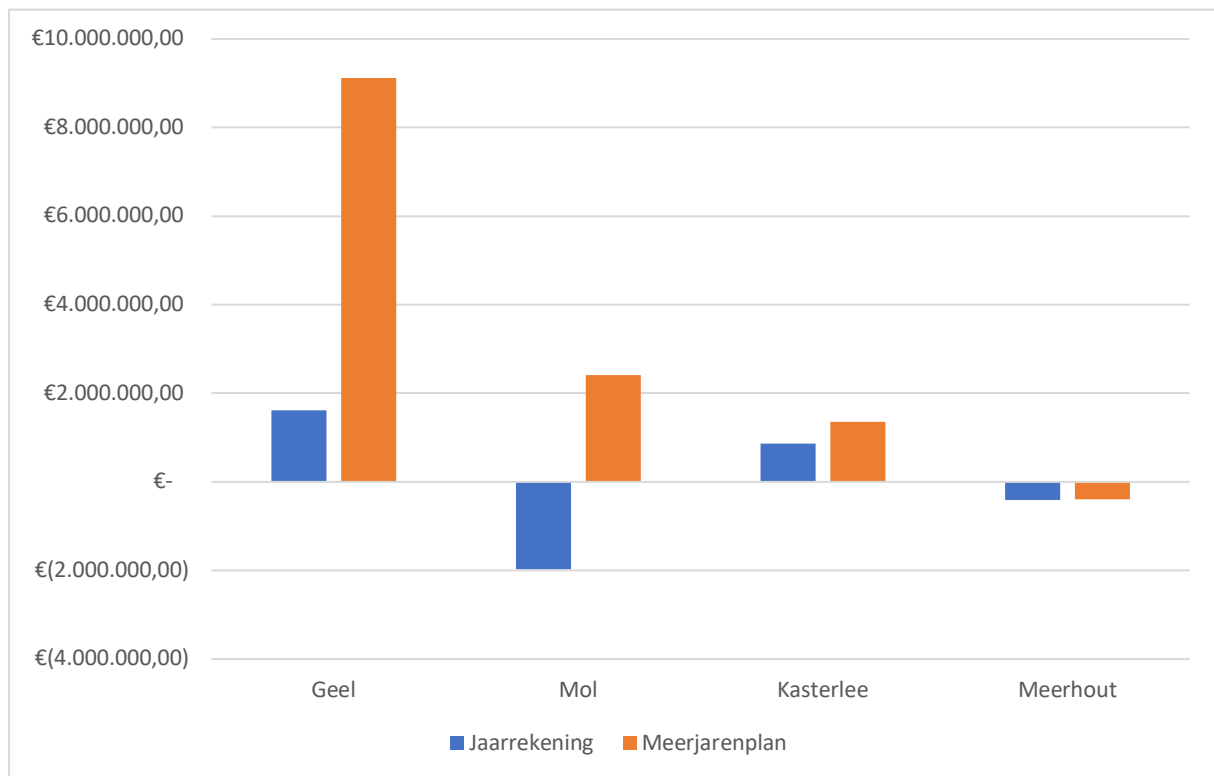

Bron: Eigen verwerking verschillende jaarrekeningen

De grootste absolute verschillen liggen bij het investeringsaldo. Opnieuw zijn voor de verschillende cases gelijkaardige verklaringen te vinden. Zo vormt de uitstel, vertraging, opschorting, annulatie van investeringsprojecten (grote bouwprojecten etc.) een terugkomende verklaring. De voornaamste reden hiervoor is het feit dat de bouwsector moeilijkheden ondervond met het vinden van personeel alsook grondstoffen. Voor projecten die in 2020 zijn opgestart, maar nog niet zijn voltooid op het einde van dat jaar, zal de afrekening voornamelijk opgenomen in het saldo van 2021. Wanneer de actuele cijfers worden vergeleken met de projecten uit de MJP, is het verschil tussen deze twee cijfers makkelijk te verklaren via bovenstaande redenering. Wat de uiteindelijke status van deze projecten is, zal moeten blijken uit het tweede deel van dit onderzoek (interviews).

6.1.5 Financieringssaldo

Figuur 27: Financieringssaldo 2020 Geel, Mol, Kasterlee en Meerhout

Bron: Eigen verwerking verschillende jaarrekeningen

Als gevolg van wat we zagen in het investeringssaldo, zien we zo goed als een omgekeerde beweging in het financieringssaldo. Zo zal er bij een hogere investeringsgraad ook resulteren in een hogere graad van financiering.

Volgend boekjaar zal dit waarschijnlijk anders liggen door de geplande investeringen die later opgestart zijn. Zoals eerder aangehaald laat het BVR BBC de lokale overheden toe kredieten voor investering en financiering, die niet in het vorige boekjaar werden aangewend, te transfereren naar het huidige boekjaar. Volgend boekjaar lijkt het dus waarschijnlijk dat de financieringsuitgaven hoger gaan liggen dan het geraamde bedrag in het oorspronkelijke MJP.

6.2 Analyse van de interviews

Voor de finale analyse van de interviews werd een codeboom opgesteld. Op deze manier kunnen de belangrijkste topics uit de interviews aangeduid worden en een resultaat bekomen worden. Wanneer er een antwoord wordt gezocht op het beantwoorden van de onderzoeksvraag "Impact van Covid-19 op lokale overheden" springen de volgende drie topics naar voor: Beleid, Financiën en Werkomgeving. Zij zullen voor die reden de structuur bepalen van deze analyse.

Een eerste impact van Covid-19 kan volgens de respondenten teruggevonden worden in het beleid van de lokale overheden. Hierin geven ze aan dat het budgetteringsbeleid niet per se voorzichtiger is geworden, daar er al enige vorm van voorzichtigheid was. De impact op het beleid werd enerzijds verklaard door hervorming in het beleid en anderzijds door nieuwe initiatieven die hun intrede maakten. Hervormingen die herhaaldelijk door de respondenten werden vermeld zijn het uitstellen van niet-noodzakelijke projecten, herverdelen van budgetten, herzien van debiteurenbeleid en het toepassen van een noodplan. Terugkomende voorbeelden van nieuwe initiatieven werden gekenmerkt door het inrichten van vaccinatiecentra en het aanbieden van renteloze leningen. Deze renteloze leningen dienden voornamelijk om verlieslatende verveningen boven water te houden. Verder werden sommigen gemeenten ertoe verplicht een vaccinatiecentrum in te richten, maar in de modaliteiten liet de hogere overheid de gemeente vrij. Wel gaf elke respondent aan dat subsidiëring toereikend was voor de inrichting en exploitatie van deze centra.

Als tweede belangrijkste impact van Covid-19 op lokale overheden wordt Financiën aangeduid. Hierbinnen kan een opdeling gemaakt worden in subsidies, minder kosten, minder opbrengsten en extra uitgaven. De respondenten gaven aan dat de verkregen subsidies rechtstreeks werden doorgesluisd aan bestedingen zoals vrije tijd, armoedebestrijding, horeca en hulpverlening. De respondenten geven aan dat na 2021 de subsidies bijna op zijn en dat de eigen inbreng daardoor vrij beperkt blijft. Een volgende punt was het feit dat er minder kosten enerzijds waren en minder opbrengsten anderzijds. Deze twee hangen veelal samen. Minder kosten worden verklaard door het annuleren van events zoals kermissen, dorpsfeesten etc. Langs de andere kant brengt het annuleren van events ook minder opbrengsten binnen, vallen de retributie en concessie opbrengsten weg en komen er minder inkomsten van leningen binnen door het uitgeven van renteloze leningen. Tot slot zijn er nog extra uitgaven die direct met Covid-19 gelinkt worden zoals hygiëne materiaal, plexi schermen, extra faciliteiten (structureel coronabeleid). Verder moest ook budget voorzien worden voor het installeren van telewerk. Elke gemeente

maakte een coronarekening aan om deze kosten in kaart te brengen, maar alle respondenten verwezen naar het probleem met toewijsbaarheid met indirecte kosten. Vele kosten werden aan de kostenplaats waarop ze toepassing hadden gelinkt, in plaats van aan de coronapost. De uiteindelijk kost van Covid-19 op de financiën van lokale overheden is dus zeer moeilijk of zelfs onmogelijk te bepalen.

Een derde gevolg van Covid-19 situeert zich in de werkomgeving binnen gemeentelijke besturen. Binnen de werkomgeving waren overal reeds evoluties merkbaar, maar de pandemie zorgde voor een stroomversnelling. De respondenten maken onderscheid tussen het fysieke en een telewerkomgeving. Het grote gevolg in de fysieke werkomgeving was het contact met de burger dat op afspraak diende te gebeuren. Voordien werkte men in alle besproken gemeenten met vrije kantooruren, wat vaak resulteerde in ellelange wachttijden voor de burgers. Fysiek contact werd bemoeilijkt door de maatregelen en restricties, maar iedere gemeente wilde de service naar de burger toe toch zo goed als mogelijk behouden. De respondenten geven aan dat deze gemoderniseerde werkwijze een blijvend iets zal zijn en dat het goed ontvangen wordt door de burger. Dit enerzijds door de wachtrijen te vermijden, anderzijds doordat zware dossiers voorgekauwd kunnen worden door de werknemers. Verschillende respondenten geven aan dat het servicelevel gestegen is. Een tweede versnelde evolutie in de werkomgeving is het telewerk. In de onderzochte gemeenten werd er reeds voor de pandemie geïnvesteerd in het digitaliseren van de werkomgeving (persoonlijke laptops, uitwerken van een planning etc.). Covid-19 zorgde voor een verplichte stroomversnelling en intussen zijn de thuiswerkreglementen uitgebreider dan voorzien. Enkele respondenten gaven aan hierop nog niet voorzien te zijn, wat extra kosten met zich meebracht. Anderen komen intussen terug op het vele thuiswerk, omdat ze fysiek contact tussen collega's een belangrijke factor blijven vinden in de werkomgeving.

6.3 Antwoord op de onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt: *"Wat is de impact van COVID-19 op het beleid en de financiën van kempische lokale overheden?"*. Deze vraag werd benaderd door het beantwoorden van de deelvragen aan de hand van een documentenanalyse en diepte-interviews.

"Hoe beïnvloedde covid-19 de inkomsten en uitgaven van Belgische lokale overheden?" vormde de eerste deelvraag. Covid-19 zorgde voor een geheel veranderd inkomstenpatroon. Dit zorgde voor een min of meer stabiele financiële toestand, maar de posten werden anders ingevuld. Deze gezonde toestand kan in iedere betrokken gemeente worden afgelezen de positieve indicatoren AFM en Budgettair resultaat. Veel geplande uitgaven werden geschrapt of uitgesteld en er kwamen er anderen in de plaats. Uitgaven die in de gemeenten voorzien waren voor events en dergelijke moesten aangewend worden ter bestrijding van het virus. Ook aan de inkomstzijde is fenomeen te herkennen. Er kwamen bijvoorbeeld minder inkomsten uit personen- en gemeentebelastingen, maar de hogere overheid (veelal het Vlaamse niveau) kwam hier tegemoet door extra subsidies uit te keren. Investeringsprojecten werden uitgesteld of vertraagd, dus ook hier zijn duidelijke verschillen op te meten. Dit werd gereflecteerd in het investeringssaldo dat in werkelijkheid een lager saldo representeerde dan er geraamd werd. Eenzelfde evolutie werd opgemerkt voor het financieringssaldo, maar dan in de andere richting. Dit vormt meteen ook een antwoord op de tweede deelvraag *"Zijn er verschillen tussen inkomsten en uitgaven van de betrokken gemeentes in 2020 in vergelijking met 2019?"*. Bijkomend is het moeilijk om doorheen jaren te vergelijken in absolute cijfers, omdat deze sowieso jaarlijks verschillen. Het verschil met de projecties uit meerjarenplannen geeft een betere indicatie.

Een derde deelvraag luidde: *"Welke concrete beleidsbeslissingen werden genomen in de gemeentes in kwestie?"*. Hier is de eerste belangrijke beslissing, die overal genomen werd, het aanmaken van een aparte coronarekening in het budget. Deze diende om de aan Covid-19 gerelateerde kosten te boeken, om zo de totale kost in kaart te brengen. Echter dient de kanttekening gemaakt te worden dat geen enkele gemeente erin geslaagd is om dit voor alle kosten te doen. Vele indirecte kosten van de pandemie werden op andere kostenplaatsen geboekt en zijn intussen onmogelijk nog te traceren.

Naast de financiële kant werd er ook naar de praktische kant gekeken aan de hand van de laatste deelvraag: *"Is de beleidsvoering in de praktijk veranderd door covid-19?"*. Vele zaken diende geherbudgeteerd te worden en nieuwe initiatieven treden in. Geplande projecten werden vervangen door nieuwe en er waren hervormingen in onder andere

debiteurenbeleid als gevolg op het stijgende aantal wanbetalingen. Tot slot werd er in iedere gemeente een concreet noodplan uitgewerkt. Wel geven alle respondenten aan dat de beleidsvoering wat budgettering betreft zeker niet voorzichtiger is geworden, omdat die voorzichtigheid er al was. Daarnaast veranderde ook de manier van dienstverlening en de werkomgeving van de gemeentelijke ambtenaren. Zo versnelde het uitwerken van een telewerkbeleid en een dienstverlening op afspraak.

7 Conclusie

Covid-19 heeft een grote invloed gehad op eenieders leefomgeving. Dit was niet anders voor de Vlaamse lokale overheden en hun financieel beleid. Hoewel de cijfers geen heel grote verschillen aangeven, zijn er intern veel veranderingen geweest. Zo werden uitgaven- en inkomstenplaatsen bijgemaakt en verschoven. Een groot deel van de recurrente inkomsten vielen weg, waar subsidies in de plaats kwamen. De lokale overheden zijn het niveau het dichtst bij de burger en kwam op die manier ook onder grote druk te staan, maar de hogere overheden hebben hun steun hier zeker voldoende getoond om de steden en gemeenten uit de wind te zetten. Verder werden de terugkerende uitgaven vervangen door andere. Het budget voor een dorpsfeest diende plaats te maken voor mondmaskers. Een aparte kostenplaats voor Covid-19 diende in iedere gemeente als tool om de uiteindelijke kost in kaart te brengen. Hierbij moet rekening gehouden worden met het feit dat zeker niet alle kosten hierin zijn opgenomen aangezien kosten vaak aan specifieke kostenplaatsen werden toegerekend. De kost van de handgel op dienst burgerzaken werd bijvoorbeeld toegewezen aan de exploitatierekening van het gemeentehuis.

Investeringen werden vertraagd of uitgesteld en bijgevolg werd er minder externe financiering aangewend. Er werd aangegeven dat vrijwel al deze projecten achteraf opnieuw worden aangevat, dus de verschillen met de projecties uit meerjarenplannen zullen nog meermaals moeten worden aangepast. Het belang van een goede rapporten en goede wijzigingen aan deze meerjarenplanning zal de komende jaren dus stijgen. Dit stijgende belang van meerjarenplanning is een trend die al enkele jaren aan de gang was en dus nu nog meer zal ontwikkelen.

Tot slot mag een kritische blik op dit onderzoek niet ontbreken. Verschillende beleidsmakers gaven aan dat de uiteindelijke direct langetermijneffecten van Covid-19 op de lokale overheden enigszins beperkt blijven. Meermaals werd aangegeven dat nieuwe crisissen zoals de stijgende inflatie, torenhoge energieprijzen en toegenomen armoede de besturen op termijn onder een grote druk zullen zetten en dat de financiële gezondheid volgens verschillende prognoses in gedrang komt. Covid-19 heeft volgens de beleidsmakers zeker aandeel in deze problematiek.

Bibliografie

Ackaert, Johan, Block, Thomas, Bouckaert, Geert, Brans, Marleen, Christiaens, Johan, Crompvoets, Joep, De Rynck, Filip, Hondeghem, Annie, Janvier, Ria, Paredis, Erik, Steen, Trui, Van de Walle, Steven, van Dooren, Wouter, & Voets, Joris. (2019). *Overheden in Vlaanderen in beeld 2019*. Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing. [https://lirias.kuleuven.be/retrieve/551490\\$\\$DOverheden_in_Vlaanderen_in_beeld_2019.pdf](https://lirias.kuleuven.be/retrieve/551490$$DOverheden_in_Vlaanderen_in_beeld_2019.pdf)

Anessi-Pessina, E., Barbera, C., Langella, C., Manes-Rossi, F., Sancino, A., Sicilia, M., & Steccolini, I. (2020). Reconsidering public budgeting after the COVID-19 outbreak: key lessons and future challenges. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*.

Agentschap Binnenlands Bestuur. (z.d.). Gemeentefonds | Lokaal Bestuur Vlaanderen. Geraadpleegd op 14 februari 2022, van <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be>

Agentschap Binnenlands Bestuur. (z.d.). Uit welke onderdelen bestaat de BBC jaarrekening, geraadpleegd op 10 april 2022, van <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/faq/bbc/uit-welke-onderdelen-bestaat-de-bbc-jaarrekening>

Agentschap Binnenlands Bestuur. (2021). BBC-data: maak je eigen rapport | Lokaal Bestuur Vlaanderen. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/bbc-strategisch-en-financieel-beleid/basisgegevens/bbc-data-maak-je-eigen-rapport>

Alen, A., & Muylle, K. (2014). *Compendium van het Belgisch staatsrecht (vierde uitgave, deel II ed.)*. Wolters Kluwer.

Belastingen en retributies. (z.d.). Stad Geel. Geraadpleegd op 14 februari 2022, van <https://www.geel.be/belastingen-en-retributies>

Belfius. (2018). gids: Hoe werkt een gemeente. Belfius.be. Geraadpleegd op 2 februari 2022, van <https://research.belfius.be/wp-content/uploads/2018/06/gids-hoe-werkt-een-gemeente-vlaanderen-nl.pdf>

Bleyen, P., & Bouckaert, G. (2015). De incorporatie van beleids-en prestatie-informatie in de strategische meerjarenplannen van gemeenten en OCMW's. *Databank-en documentenanalyse*.

Cevik, M., Bamford, C., & Ho, A. (2020, 04/25). COVID-19 pandemic – A focused review for clinicians. *Clinical Microbiology and Infection*. <https://doi.org/10.1016/j.cmi.2020.04.023>

Desmidt, S., & Heene, A. (2005). *Strategie en organisatie van publieke organisaties*. Lannoo Campus.

Desmidt, S., & George, B. (2013). De essentie van strategisch management. *OCMW Visies*, 2, 6-11.

Departement Welzijn, volksgezondheid en gezin (2020), Vlaams actieplan armoedebestrijding 2020-2024, geraadpleegd op 10/07/2022 via: <https://armoede.vlaanderen.be/vlaams-actieplan>

De Groote, G., Goeminne, S., Smits, N., & Vanneste, S. (2017). De impact van politieke fragmentatie op de financiële prestaties van lokale besturen. Thesis, Ugent.

De Rynck, F., & Wayenberg, E. (2013). De lokale besturen. Handboek bestuurskunde: organisatie en werking van het openbaar bestuur, 191-230.

Federale overheid. (1831, 7 februari). Belgische grondwet. Geraadpleegd op 14 december 2021, van https://www.senate.be/doc/const_nl.html

FOD Financien. (2020). *Aanslagvoeten van de Gemeentebelasting 2020* (Versie 1) [Dataset].

FOD volksgezondheid (z.d.), Info Coronavirus, Geraadpleegt op 6/12/2021 van <https://www.info-coronavirus.be/nl/>

Gielen, G. (2018). De financiële situatie van de Vlaamse gemeentes in 2018. Belgian Financial Forum. <https://www.financialforum.be/>

Gilot, B. (2018). Het gemeentefonds. VVSG. https://web.archive.org/web/20181221131146/http://www.vvsg.be/Werking_Organisatie/Financien/Documents/Het%20Gemeentefonds.pdf

Goeminne, S. (2009). Essays on strategic fiscal policy in Flemish municipalities. Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

Jennes, G. (2019). Een efficiënter België... heeft sterke provincies en gemeenten. VIVES Briefing, 2019(02), 1-8.

Leroy, J. (2012). De beleids- en beheers cyclus van de gemeenten, de OCMW's en de provincies. *De nieuwe regels toegelicht in*, 60.

Mertens, G. (2018). *BBC 2020 - het financieel evenwicht onder de loep*. Van den broele connect. Geraadpleegd op 12 mei 2022, van <https://religio.vandenbroeleconnect.be/inhoudstypes/veelgestelde vragen/detail/73750841944708723/bbc-2020-het-financieel-evenwicht-onder-de-loep?row=18>

Naert, F., Algoed, K., Crombez, J., Marneffe, W. & Vereeck, L. (2016). Openbare financiën: Theorie en praktijk in België. Antwerpen, Cambridge: Intersentia.

Nemec, J. and Špaček, D. (2020), "The Covid-19 pandemic and local government finance: Czechia and Slovakia", *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, Vol. 32 No. 5, pp. 837-846. <https://doi.org/10.1108/JPBAFM-07-2020-0109>

OECD (2020), *The Territorial Impact of COVID-19: Managing the Crisis across Levels of Government*, OECD, Paris.

Omzendbrief BB 2013/4. Strategische meerjarenplanning (meerjarenplan 2014-2019) en budgettering (budget 2014) volgens de beleids- en beheerscyclus (2013, 22 maart), geraadpleegd op: <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1022897.html>.

Peeters, B., Smet, R., Verbist, G., & Meeusen, L. (2014). De hervorming van de personenbelasting.

Rekenhof (2019, februari). *Naar een prestatiebegroting bij de lokale besturen en de Vlaamse overheid* (Nr. 37a-1). <https://www.ccrek.be>

Smolders, C., & Goeminne, S. (2010) Fiscale beperkingen en fiscaliteit: de verwachte impact van het fiscaal pact op de financiën en schuldenlast van Vlaamse gemeenten. Documentatieblad - Federale Overheidsdienst Financiën

Steen, Hondeghem, A., Van Dooren, W., De Rynck, F., Verschuere, B., & Op De Beeck, S. (Eds.). (2013). Handboek bestuurskunde : organisatie en werking van het openbaar bestuur. Vandenbroele.

Trui, et al. (2018): Veldonderzoek Fusionerende Gemeenten Vlaanderen 2018: Discoursen En Motieven in Vrijwillige Gemeentefusie En Motieven Bij Gemeenten Die Besluiten Toch Niet Te Fusioneren.

Vanhee, C. (2022) Hoeveel subsidies hebben de Vlaamse lokale besturen in 2019 ontvangen? Enkele cijfers. Subsidiemanager. Geraadpleegd op 15 februari 2022, van <https://www.subsidiemanager.be/nieuwtjes/hoeveel-subsidies-hebben-de-vlaamse-lokale-besturen-in-2019-ontvangen-enkele-cijfers/>

Van Eijkel, R., & Vermeulen, W. (2015, april). Een ruimer lokaal belastingsgebied (Nr. 2015/4). Centraal planbureau. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-policy-brief-2015-04-een-ruimer-lokaal-belastinggebied.pdf>

Van Peteghem, S. (2006). Evolutie gemeentelijke bijdragen in de OCMW's.

Verhoest, K., & Bouckaert, G. (2005). De ontwikkeling van indicatoren in het kader van de beleids-en beheerscyclus, de contractcyclus en de financiële cyclus: het macroperspectief: de koppeling van de cycli als noodzakelijke volgende stap. *Steunpunt bestuurlijke organisatie vlaanderen. Spoor HRM & veranderingsmanagement.*

Vlaams parlement. (2018, 15 februari). Decreet lokaal bestuur. Vlaamse codex. <https://lokaalbestuur.vlaanderen.be/regelgeving/decreet-lokaal-bestuur>

■

Bijlagen

Interview Ann Noyens

Goedemorgen, om de verwerking van de informatie te vergemakkelijken zal dit interview worden opgenomen, gaat u hiermee akkoord?

Ik ga hiermee akkoord

Hoe lang ben je reeds financieel directeur?

Nu ongeveer 7 jaar, dus ik heb een hele periode meegemaakt voor corona, tijdens en na corona. Ik zou dus in staat moeten zijn om de verschillen te kunnen zien.

De BVC BBC laat toe om zeer duidelijk financieel te rapporteren. Ik maakte een analyse van de belangrijkste cijfers en dit interview zal er vooral toe dienen om hier meer inzicht te verwerven. De eerste belangrijke cijfers zijn die voor het financieel evenwicht. Zowel het budgettaire resultaat als de AFM kregen een flinke deuk, maar blijven positief. Is dit te wijten aan Covid-19 of zijn er andere oorzaken in het spel? Zo ja, welke andere oorzaken?

Corona heeft een vrij beperkte invloed gehad op de meerjarenplannen. Er was een invloed maar deze was vrij beperkt. De stijging van kosten in 2020 en 2021 was vooral te wijten aan de vooruitzichten voor prijsstijgingen voor energie. Daarbovenop werden nieuwe ramingen ingeschreven voor investeringsprojecten. Er werden nieuwe personeelsleden ingeschreven...

Er is een aanpassing gebeurd omwille van corona, maar we hebben veel kunnen oplossen door subsidies die we gekregen hebben.

Daarnaast zijn een deel van de kosten die gemaakt moesten worden gecompenseerd kunnen worden door activiteiten die niet konden doorgaan. Eind 2022 hebben we een overzicht gemaakt om de Covid-19 gerelateerde inkomsten en uitgaven in kaart te brengen. Het saldo hiervan was licht positief.

We hebben voor de scholen, cultuur en jeugd meer ontvangsten gehad en we hebben rekening gehouden met grote dalingen van opbrengsten in gemakkelikheden, toerisme en retributies van stadsinfrastructuur. We maakten als stad ook de keuze om verschillende belastingen voor ondernemingen te laten wegvallen ter ondersteuning.

Hoe werd deze denkoefening uitgevoerd?

We hebben met alle betrokken diensten samengezeten en gekeken waar ondersteunende budgetten konden worden vrijgemaakt en deze budgetten zijn verschoven naar coronamaatregelen. Het probleem hierbij is dat het enkel rekening houdt met rechtstreeks toewijsbare kosten. Indirecte kosten zoals gestegen leeflonen werden niet in rekening gebracht. Na de hele berekening gemaakt te hebben bleef er een positief saldo van ongeveer 80.000 euro over in 2022.

Wordt dit positief saldo vrijgehouden voor Covid-19 of worden ze herbestemd?

Het volledige budget komt in een algemene pot terecht en we houden geen extrakontabel bij. Enkel voor de subsidies hebben we dit duidelijk bijgehouden om te zien dat iedere euro die we binnenkregen uiteindelijk ook naar het juiste doel zou gaan.

Daarbovenop stonden de indirecte kosten niet bij op die actie, bijvoorbeeld kleine aanpassingen in gebouwen die ingeboekt worden bij het onderhoud van deze gebouwen.

Klopt het dat de meeste covid-19 gerelateerde kosten werden gedragen door hogere overheden?

In 2020 niet helemaal door de extra subsidies, maar door zaken die we zelf konden compenseren. We konden de kosten deels dragen door de subsidies, maar vooral door een sterk gedaald uitgavepatroon binnen de gemeente.

In 2021 ligt dit anders. De grootste kost was hier de inrichting en exploitatie van het vaccinatiecentrum. Hierin waren de subsidies toereikend om het centrum uit te baten. Dit had anders moeilijker geweest. Hiervoor moesten we ook alles duidelijk rapporteren en de ontvangsten van het centrum hebben we aan de hand van interne facturatie bijgehouden om het volledige prijskaartje toe te wijzen. Dit is dus budgettair niet zichtbaar.

Een ander groot verschil in het budgettair resultaat was terug te vinden in het investeringssaldo. Verschillende projecten liepen vertraging op. In welke mate werden deze ondertussen terug opgestart? Zijn er projecten die helemaal geannuleerd zijn, en dewelke?

Er zijn geen projecten geannuleerd, maar er werden verschillende projecten bijgestuurd. Dit is eigenlijk een kenmerkend fenomeen dat jaar na jaar terugkeert en grotendeels losstaat van Covid. Veel projecten worden ingepland maar blijken toch niet realiseerbaar.

In sommige gevallen heeft Covid-19 een invloed gehad op de latere opstart, maar het kan niet louter daaraan worden toegewezen.

Denk je dat de beleidsvoering in het algemeen hard veranderd is door covid? Wordt er met meer voorzichtigheid gebudgetteerd? Welke concrete veranderingen heb je gezien?

Wij hebben dat enigszins wel gedaan, want we hebben voor enkele komende jaren een 'verschuivingsbudget' voorzien.

Dit is een budget dat we sinds 2020 niet direct specifiek toegewezen. Dit is voorzien op zaken die door het jaar kunnen voorvallen. De reden hiervoor is dat we bij onvoorziene omstandigheden geen stukjes moeten wegnemen uit andere posten. In 2020 bedroeg dit budget 200.000 euro. Dit zijn de enige posten waarvan wij in het programma een overschrijding toestaan. Volgens de BBC moet je steeds binnen de limieten werken, maar door de aard van dit budget laten we lichte overschrijdingen toe. Naast het vaccinatiecentrum en de coronamaatregelen, laten we dit nu ook toe voor bijvoorbeeld de Oekraïne-crisis. We houden uiteraard wel in de gaten dat het totaal nog steeds binnen de limieten van de investerings- of exploitatiebudgetten.

Dit wordt bij de aanpassing van het meerjarenplan ook steeds bijgestuurd en opgevolgd. Deze maatregel heeft ons wel positieve gevolgen, omdat we geen abrupte aanpassingen dienen te maken in budgetten van andere posten.

In verschillende beleidsdomeinen werden extra coronasubsidies uitbetaald, hebben deze hun doel kunnen raken en ervoor kunnen zorgen dat enkele kwetsbare sectoren en verenigingen hebben kunnen overleven?

We hebben op een bepaald moment in de gemeenteraad een reglement goedgekeurd voor een renteloze lening voor vereniging en er is maar één vereniging die hierop beroep heeft gedaan. Het ging om een toneelvereniging die al grote kosten had gemaakt voor shows die niet zijn kunnen doorgaan. Intussen is er een afbetalingsplan opgesteld dat goed wordt gehandhaafd.

Ik heb geen weet van een vereniging die zijn opgehouden met te bestaan. We deelden aan alle verenigingen een extra subsidie uit in functie van het aantal leden. Verschillende verenigingen gaven aan deze subsidies niet nodig te hebben omdat hun werking noodgedwongen stil lag en dus hun uitgaven nul waren. daarbovenop konden ze beroep doen doen huurvrijstellingen.

Wat handelaars betreft heb ik er weinig zicht op dat het voor extra faillissementen heeft geleid. Als ik kijk naar het algemene straatbeeld denk ik dat dit relatief beperkt is gebleven.

Hier zijn het vooral de Vlaamse subsidies die ervoor zorgden dat ze het hoofd boven water konden houden. De gemeentelijke subsidies hebben hier weinig invloed gehad.

Er werd ook een debiteurenbeheer uitgewerkt in 2020, kwamen er nog wanbetalers bij (wat kan duiden op toegenomen armoede)?

Er is altijd een debiteurenopvolging geweest en deze werd in 2020 terug op punt gezet door een nieuwe software. Er werd een nieuw hoofdstuk in opgenomen 'wat te doen met debiteurenbeheer in tijden van crisis'. Hierin hebben we geopteerd om het een tijdje stil te zetten. Gedurende de coronacrisis hebben we geen enkel dossier naar de deurwaarder gestuurd, hebben we uitstel verleend voor allerhande belastingen en werd de inning van de milieubelasting herzien. Pas eind 2021 zijn we terug begonnen met herinneringen te sturen en pas sinds het voorjaar zijn we terug dossiers beginnen overmaken aan de deurwaarder. Dit doen we enkel als laatste redmiddel. We sturen eerst allerhande herinneringen, contactgegevens van het OCMW en proberen afbetalingsplannen op te stellen voor de betrokken personen. Pas wanneer aan deze dingen geen gehoord wordt gegeven gaan we over tot dagvaarding.

Het is moeilijk in te schatten of er meer wanbetalers bij zijn gekomen omdat er twee jaar lang weinig tot geen opvolging was van de dossiers. Wat wel opvalt is een toegenomen aantal leeflonen, wat kan duiden op toegenomen armoede.

Er moest plots worden overgeschakeld naar digitaal werken, werken op afspraak etc.

Hoe hebben de diensten deze transitie ervaren en zijn er dingen gebleven na corona?

Het werken op afspraak is bij ons gebleven omdat het door iedereen positief werd ontvangen. Zeker diensten als omgeving werken veel efficiënter door deze overgang. Wachtrijen worden beperkt en dossiers kunnen worden voorbereid.

Aan de hand van het aantal aanvragen kan het personeel ook op een efficiëntere manier worden ingezet. Al deze dingen zijn volledig gebleven en zullen ook nog verder worden uitgewerkt in de toekomst.

Wat het thuiswerk betreft werd reeds voor corona een kader opgesteld. In het kader werd voor voltijdse en 4/5 medewerkers 1 dag thuiswerk per week voorzien. Door covid was slechts een minimumbezetting geoorloofd dus moest er volop worden ingezet op thuiswerk

en werkten de meesten zelfs voltijds van thuis. Sinds de paasvakantie dit jaar zijn we teruggeschakeld naar het vooropgestelde kader en wordt er 1 dag per week maximaal thuiswerk toegelaten. De filosofie van de gemeente is dat de personeelsleden minimum de helft van de tijd op kantoor komen werken. Voor halftijdse medewerkers is dus geen mogelijkheid op thuiswerk voorzien.

In het algemeen werd door zowel personeelsleden als klanten het hele nieuwe systeem zeer positief werd ontvangen. Enkel merken we dat het thuiswerk voor sommige personeelsleden terug iets mag worden uitgebreid, maar dat zijn zaken die nu nog niet concreet op tafel liggen. We willen het eerst evalueren op deze manier alvorens uit te breiden.

Een laatste algemene vraag: denk je dat Covid-19 de financiële gezondheid van de gemeente heeft aangetast?

Neen, zowel op korte als op lange termijn niet echt aangetast. De impact op de meerjarenplannen heeft een vrij geringe impact op de gemeente. De hele crisis was nog controleerbaar en we gaan hier geen grote gevolgen van dragen.

Ik denk dat de huidige energiecrisis een veel grotere impact zal hebben op de meerjarenplannen. Er zijn veel besturen die nu voor een veel zwaardere oefening staan: de inflatie, energiekosten, personeelskosten swingen de pan uit waardoor de financiën een flinke knauw kunnen krijgen. Dit gaat voor de besturen een moeilijkere opdracht zijn dan corona.

Interview Anne Depoorter

Goedemorgen, om de verwerking van de informatie te vergemakkelijken zal dit interview worden opgenomen, gaat u hiermee akkoord?

Jazeker, geen probleem.

Hoe lang ben je reeds financieel directeur?

Nu intussen 22 jaar. Ik ben ruim op de hoogte van het reilen en zeilen binnen de gemeentelijke financiën.

De BVC BBC laat toe om zeer duidelijk financieel te rapporteren. Ik maakte een analyse van de belangrijkste cijfers en dit interview zal er vooral toe dienen om hier meer inzicht te verwerven. De eerste belangrijke cijfers zijn die voor het financieel evenwicht. Zowel het budgettaire resultaat als de AFM kregen een flinke deuk, maar blijven positief. Is dit te wijten aan Covid-19 of zijn er andere oorzaken in het spel? Zo ja, welke andere oorzaken?

Dat is gedeeltelijk te wijten aan covid-19. De impact van Covid op het boekjaar 2020 naar resultaat toe is een daling van de inkomsten, omdat wij bepaalde belastingen en retributies moesten opschorten omdat de activiteiten niet konden doorgaan. Als een zaak in het centrum moet sluiten kunnen we moeilijk belasting heffen op de plaatsing van een terras. In sommige gevallen was de periode van retributies ook korter. Dit heeft onze rechtstreekse lokale inkomstenstroom met ongeveer 2 miljoen beïnvloed. Daar komt dan de gemiste omzet door kermissen en markten bij. Deze zaken hebben de grootste impact gehad op het resultaat.

Daar staan iets hogere uitgaven tegenover voor de werking. Dit is in volume veel minder dan de gemiste inkomsten maar heeft wel gevolgen op het resultaat. We hebben bijvoorbeeld voor alle personeelsleden een nieuwe laptop moeten kopen om het thuiswerk te faciliteren.

Er zijn ook verschillende vlaamse subsidies geweest, maar deze zijn quasi allemaal uitgegeven. Weleenswaar met enige vertraging. Sommige subsidies werden ontvangen in 2020 en pas uitgegeven in 2021.

Deze twee mechanismen tegelijkertijd hebben wel degelijk een impact gehad op het resultaat: enerzijds die derving van de inkomsten en anderzijds een stijging van de

uitgaven. Er waren wel subsidies, maar deze waren zeker niet toereikend. De subsidies werden uitbetaald voor specifieke doeleinden (bv. Jeugd, armoedebestrijding). De Vlaamse subsidies waren niet voor de gemeente zelf maar voor de mensen die getroffen waren door corona. Deze hebben een budgetneutraal effect op onze balans.

Het extra budget dat moet worden uitgegeven moet natuurlijk van ergens gehaald worden. Wat zijn de beleidsdomeinen of doelstellingen waaruit het budget vooral werd vrijgemaakt?

Hoofdzakelijk in 'algemeen bestuur'. Wat wij het departement 'personeel en organisatie' noemen. Dit zijn alle algemeen ondersteunende diensten. We hebben extra personeel moeten inzetten en die kosten zullen hier geboekt worden.

Door de sociale steun werd het sociale departement ook zwaar getroffen. Een derde geraakt departement is vrije tijd. Vooral cultuur, sport en jeugd. Het is iets wat heel de organisatie treft maar deze departementen zijn het hardst geraakt.

Als je kijkt naar sport, jeugd en cultuurverenigingen werden er veel ook zwaar getroffen. Werden er speciale maatregelen getroffen om deze met het hoofd boven water te houden?

Ja, zo hebben we de maatregelen van het Vlaams noodfonds rechtstreeks verder over gemaakt naar onze verenigingen. Bovendien werden er uit eigen zak subsidies uitgekeerd voor de ontmoetingscentra omdat deze niet onder die Vlaamse subsidie vielen maar wel sterk geleden hebben door corona. We hebben de culturele partners waar we mee werken en die heel zware klappen kregen hebben we gesteund door een compensatieregeling door de inkomsten die zij derfden door de afschaffing van evenementen. Dit verlies hebben wij solidair mee helpen dragen.

Ook voor lokale ondernemers hebben we dergelijke regelingen getroffen. Zo kregen horeca uitbaters een toelage van 100 euro omdat ze hun terrassen zo lang niet konden opzetten. Ze kregen dus bovenop een belastingvermindering ook nog een subsidie. Al deze acties hebben we als stad ook van in het begin duidelijk opgelijst.

Een ander groot verschil in het budgettaire resultaat was terug te vinden in het investeringssaldo. Verschillende projecten liepen vertraging op. In welke mate werden deze ondertussen terug opgestart? Zijn er projecten die helemaal geannuleerd zijn, en dewelke?

De impact daar is klein. Er zijn enkele aannemers waar we mee samenwerken die een tijdje op een lager pitje gewerkt hebben, maar dat was zeer tijdelijk. Dit heeft weinig impact op de realisatie van investeringen. Hier zijn veel andere oorzaken en de impact van corona is marginaal. Het feit dat dit saldo zo hard verschilt t.o.v. de projecties heeft verschillende dingen. In elke planperiode zit een bepaald investeringspatroon (de legislatuurparabool). Dat heeft puur te maken met de ontwikkeling en de uitvoering van het plan. Er wordt ook veel gewerkt met andere partijen (VMM, Vlaamse overheid, andere gemeenten...) wat ervoor zorgt dat de verschillende ritmes door elkaar lopen. Een ander verschil zit men in de autonome gemeentebedrijven die nog investeringen doen die voor ons geen investeringsuitgaven zijn.

Het verschil tussen projecties en uiteindelijke realisaties is een jaarlijks fenomeen. Vooral in het begin van de planperiode is het verschil groot en normaliter wordt het kleiner naarmate de tijd in de legislatuur vordert. Het is ieder jaar opnieuw een grote uitdaging om de geplande investeringen in te schatten. Het is vrijwel onmogelijk om het geplande resultaat te halen en het verschil zit zeker niet in corona.

Denk je dat de beleidsvoering in het algemeen hard veranderd is door covid? Wordt er met meer voorzichtigheid gebudgetteerd? Welke concrete veranderingen heb je gezien?

Neen, dat kan ik niet zeggen. Als dat er al is, is dat er altijd al geweest. Er wordt gebudgetteerd met enige voorzichtigheid en marge. We zorgen ervoor (via de AFM) dat wij bestand zijn tegen schokken en de laatste jaren, sinds 2014, is die nood om buffers te voorzien en strakker te budgetteren als maar groter. Corona is een van de factoren die aantoont dat dat nodig is, maar er zijn tal van andere redenen om dit te doen.

We moeten constant monitoren dat onze uitgaven niet sneller groeien dan onze inkomsten en dat is niet simpel. De nood om het constant bij te sturen is groter en groter geworden. De huidige crisissen tonen dat aan. Kijk naar Oekraïne, naar de energiecrisis etc.

Er waren voor Corona ook al elementen die het moeilijk maakten. Zo heeft Geel sterk te lijden gehad onder Vlaamse maatregelen die impact hebben lokaal en niet gecompenseerd worden. Bijvoorbeeld het beleid op vlak van bedrijven, wegeninfrastructuur enzoverder. Hogere overheden maken maatregelen die impact hebben op lokale overheden waardoor de uitgaven jaar na jaar toenemen zonder dat er inkomsten tegenover staan.

Het zijn dit soort van macro economische oorzaken, waardoor wij planmatig de lat steeds hoger moeten leggen. We moeten jaar na jaar voorzichtiger en flexibeler budgetteren. Er moet kort op de bal gespeeld worden en de cyclus moet versneld worden. Het is niet langer voldoende om een keer per jaar een evaluatie en bijsturing te doen. Het is zaak om constant bij te sturen en op te volgen.

Corona zorgde wel even voor een korte piek, waarvoor we een speciaal themaconclaf hebben georganiseerd, maar het staat zeker niet op zich en is zeker niet de motor van deze verschuiving in de beleidsvoering. Het is een klein deeltje van een heel groot geheel.

Er moest plots worden overgeschakeld naar digitaal werken, werken op afspraak etc.

Hoe hebben de diensten deze transitie ervaren en zijn er dingen gebleven na corona?

Dit eerder functioneel en organisatorisch voordeel heeft gezorgd voor een versnelde digitalisering, ook naar de burgers toe. We werkten al op afspraak, maar corona heeft bewezen dat deze tendens goed was en dat er nog meer ruimte was om dit uit te voeren. Voor onze burgers was het natuurlijk een minder grote stap, maar we hebben nog meer ingezet op digitale dienstverlening. Dit is een goede tendens vind ik, want hoe meer kanalen je beschikbaar stelt aan de burger, hoe beter de dienstverlening.

Ook voor de organisatie op zich heeft dit bepaalde dingen versneld. De mogelijkheid om thuis te werken was er al maar de mogelijkheden zijn toen verplicht uitgebreid. Deze uitbreidingen zijn gebleven en op die manier is het werk flexibeler geworden. De minimum en maximumtijden werden uitgebreid waardoor ook de woon-werkbalans verbeterd is.

Veel van deze dingen zouden wel gekomen zijn, maar veel trager.

Er werd budget vrijgemaakt voor een mogelijke vaccinatiecampagne in 2021, hoe is deze verlopen en gefinancierd? In hoeverre kwam de vlaamse overheid hiertussen?

Dit werd inderdaad gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Het is zelfs zo dat er in 2021 een overschot op is. Wel is het zo dat dit overschot in 2022 moet gebruikt worden. We moeten de komende jaren teren op dit eenmalig budget uit 2021. Met mijn ervaring zou ik de uiteindelijke balans schatten op ongeveer break even. Mogelijks licht negatief, maar dat ligt aan bepaalde keuzes die wij als gemeente gemaakt hebben die vrij structureel zijn. We hebben een nauwe samenwerking met de eerstelijnszone uitgewerkt en we hebben

samen beslist om het callcenter te bestendigen en hebben een vaccinatie coördinator aangeworven. Dit zijn extra's die we niet hoefden te doen maar die wel een extra kost met zich meebrengen. Het idee hierin is de vlotte service die we willen aanbieden. We weten ook niet hoe lang er nog zal moeten gevaccineerd worden en hoelang corona nog effect zal hebben. Waarschijnlijk zal dit voor altijd blijven en zullen we dit structureel beheersingsbeleid moeten blijven doen.

Deze extra's zijn dus investeringen in het toekomstig covidbeleid?

Investeringen zou ik deze zaken niet noemen, maar bekijk het als structurele exploitatiekosten die we gaan blijven houden. Logischerwijs gaat Vlaanderen deze niet blijven sponsoren? Als we de vaccinatie uiteindelijk zullen bekijken in 2021 en 2022 samen, zal dit ongeveer break even uitkomen. In 2021 zijn er nog meer inkomsten dan uitgaven maar dat is dus een gevolg van het enveloppesysteem. Dit zal nog worden uitgegeven in de komende periode.

Er zijn centra waar dit meer verlieslatend is en dat is een gevolg van het groot aantal vrijwilligers die we hebben kunnen inzetten. De kost kon hierdoor getemperd worden.

Een laatste algemene vraag: denk je dat Covid-19 de financiële gezondheid van de gemeente heeft aangetast op langere termijn?

Neen dat denk ik niet. De impact gaat nog blijven in de mate dat structureel nog rond vaccinatie gaat moeten gewerkt worden zoals bij bv. een griepvaccinatie. Dit alles gaat een kleine impact blijven hebben op de kosten van het lokaal bestuur, maar dit zal geenszins te vergelijken zijn met de impact in 2021. Dit gaat door de jaren heen een bijna verwaarloosbaar gegeven zijn.

Het gaat dus geen structurele gevolgen hebben?

Dit gaat zeker niets zijn om nog over naar huis te schrijven. Het is misschien gevaarlijk wat ik nu zeg maar ik denk dat je in bv. 2024 de impact van corona mag zien als een jaarlijkse kost van 100.000 euro. In de veronderstelling dat er geen aparte infrastructuur nodig is wat tot nu toe wel het geval was. Als er ieder jaar een boostercampagne zal blijven komen zal dit hoger oplopen, maar daar gaan we niet vanuit.

In deze 100.000 euro zit ook het loon van de crisismanager en vaccinatiecoördinator die we willen aanhouden. Deze zijn er gekomen door corona maar zijn niet langer voltijds bezig met corona, nu we midden in de volgende crisissen zitten.

Desalniettemin is dit een zeer klein bedrag op een exploitatieoverschot van 8 miljoen euro. Corona gaat de financiële gezondheid zeker niet aangetast hebben.

Interview Nele Geudens

Goedemorgen, om de verwerking van de informatie te vergemakkelijken zal dit interview worden opgenomen, gaat u hiermee akkoord?

Geen enkel probleem, doe maar.

In mijn analyse heb ik hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de documenten uit de BVR BBC. Twee belangrijke indicatoren hieruit zijn de AFM en het budgetair resultaat, die beiden de financiële gezondheid weergeven. In 2020 zijn beide cijfers lager dan het jaar voordien. Is dit rechtstreeks te wijten aan Covid of zijn er andere oorzaken in het spel?

Sowieso, als je kijkt naar de verwachtingen, deze en volgende legislatuur, dan komt er een punt dat onze AFM niet meer positief is. Het blijft jaar na jaar dalen. Soms zie je positieve uitschieters omdat een bepaalde investering niet meer door gaat, maar globaal gezien blijft deze jaarlijks dalen. Dit heeft niet enkel met covid te maken, maar uiteraard heeft het wel een impact gehad. Covid-19 heeft ons wel wat geld gekost, mede door het woonzorgcentrum op ons grondgebied. Dan denk ik aan de aankoop van beschermingsmaterialen en een hoog aantal leegstaande bedden door sterfgevallen. Bovendien zijn er heel wat mensen meer moeten komen werken. Er waren enerzijds zieken die moesten doorbetaald worden en anderzijds andere werknemers die de gaten op moesten vullen.

Hiervoor gebeurden extra aanwervingen en vooral dat draagt bij aan het resultaat. Dit geldt dan voor de impact van Covid. Algemeen gaat onze AFM achteruit door de toenemende personeelskosten. Het budget hiervoor is in Meerhout 14 miljoen euro en hiervoor komt dit jaar al een miljoen bij door indexeren. Ze verwachten heel veel van lokale besturen en als kleine gemeente moet hiervoor vaak nieuw personeel voor worden aangeworven. Dan denk ik bijvoorbeeld aan onze duurzaamheidscoördinator die is aangeworven in 2020. Voor dit soort zaken moeten in verhouding meer investeren dan grotere gemeenten. Deze trend van hogere verwachtingen van burgers en hogere overheden weegt zwaar op onze financiën.

Natuurlijk zijn er in 2020 veel specifieke subsidies gekomen van de Vlaamse Overheid. Wat heeft de gemeente hiermee gedaan?

Deze werden allemaal vrijwel rechtstreeks overgemaakt naar de vooropgestelde doeleinden. Het ging bij ons over ongeveer 108000 euro, die we integraal over al onze verenigingen e.d. hebben geïnvesteerd. Daarnaast is er ook een reglement geschreven die

de betaling voor bepaalde boetes (bv. voor het uitlenen van materiaal) opschortte. Ook voor de verenigingen die grote kosten hadden gemaakt vlak voor de lockdown, hadden we een regeling voorzien dat wij als gemeente zouden tussenkomen in de betaling hiervan.

Jullie moesten geen vaccinatiecentrum inrichten denk ik?

Neen, maar al het geld dat voor de eerstelijnszone was voorzien, hebben we als gemeente niet opgeëist en voor onze eerstelijnszone gelaten. Stad Geel bijvoorbeeld moest dit wel doen en deze gelden hebben we dan uiteindelijk doorgesluisd naar Stad Geel.

Het extra budget dat moest worden uitgegeven, los van de subsidies, waar hebben jullie dit vrijgemaakt?

Er zijn verschillende activiteiten die niet zijn door kunnen gaan: jeugdkampen, dorpsfeesten etc. Deze dingen zorgden wel voor een redelijk vrijgekomen budget. Langs de andere kant moesten we wel wat extra voorzien toen al deze dingen terug mochten. In the end zal het voor de stad waarschijnlijk wel iets extra gaan gekost hebben. Ook het personeel dat voor deze activiteiten voorzien was, heeft een andere taak toegewezen gekregen. Een van deze taken die we zo hebben ingevoerd is een seniorenmedewerker die moest langsgaan bij de mensen om te mentale gezondheid na te kijken.

Als ik specifiek kijk naar de berekening van het budgettaire resultaat, zie ik ook een heel groot verschil in het investeringssaldo ten opzichte van het MJP. Wat is hiervoor de oorzaak? Zijn er projecten die jullie moesten uitstellen en zo ja, wat is de huidige status van deze projecten?

Een groot project dat wat stilgevallen is, is de verhuis van onze sociale dienst. Deze moesten normaal gezien begin 2020 verhuizen naar ons stadhuis, maar dat is nog steeds niet doorgedaan. Volgens onze huidige planning zal dit eind dit jaar gebeuren. Het budget dat hiervoor voorzien was, was bevoordeeld 800.000 euro.

Een andere groot verschil zat in de aanleg van verschillende fietspaden doordat bouwbedrijven moeilijk aan materialen en personeel konden geraken. Dit is intussen wel terug opgepikt en bijna afgewerkt.

De gekregen subsidies werden allemaal ontvangen in 2020 en moesten nog dienen om uitgaven te doen in 2021. In 2020 was deze balans positief. Waren deze op het einde van de rit toereikend?

Hier hebben we nog eigen middelen aan moeten toevoegen, maar dit gaat zeker niet omvankelijk zijn. Het moeilijke aan de hele berekening is dat niet alles zomaar is af te lezen en toe te wijzen. Veel dingen zitten op de kostenplaat van waar ze zijn toegepast en niet op een coronaplaatje. De subsidies werden gebruikt voor hun specifieke doeleinden, maar aanpassingen aan gebouwen, het voorzien van hygiënemateriaal etc. werd ingeboekt op de rekening van het gebouw waarop het van toepassing was. Deze kosten zijn niet terug te vinden in een specifieke coronarekening en zijn dus niet eenvoudig in kaart te brengen.

Een groot deel niet direct toewijsbare kosten zijn dus rechtstreeks van het gemeentebudget gegaan.

Een ander gevolg van Covid is de versnelde transactie naar thuiswerk, werk op afspraak. Hoe is dit onthaald door de inwoners en medewerkers in Meerhout? Waren jullie hier mee bezig of is dit allemaal hals overkop moeten gebeuren?

We waren hier al mee bezig, omdat we ons onthaal willen reorganiseren door de komst van het sociaal huis. We hadden al opgemerkt dat de wachttijdens soms enorm waren en wilden een ander systeem uitwerken. Dit kwam wel zeer traag op gang en corona heeft dit absoluut in een stroomversnelling gebracht.

Ook het thuiswerk was vooraf quasi onbespreekbaar, terwijl het nu evident is. Ik hoor wel dat mensen hierop stilaan terugkomen. Mensen mogen in principe twee dagen per week thuiswerken, maar ik merk dat er op dit moment te weinig contact is tussen de collega's en dat dit frustraties begint op te wekken. Daarom denken we er intussen aan om het aantal dagen terug te schroeven of op 2 vaste wekdagen te zetten. Op die manier zien collega's elkaar minstens 3x per week. Het staat wel in de rechtspositieregeling en is goedgekeurd door de gemeenteraad, dus om het te wijzigen moeten er terug enkele beslissingen genomen worden.

Heb je er een zicht op hoe de burger reageert op het werk op afspraak?

Dit wordt algemeen zeer goed ontvangen. We hebben hier onlangs een enquête voor gedaan en het overgrote merendeel reageert hier zeer positief op. Vooral omdat de wachtrijen beperkt zijn of omdat dossiers kunnen voorgekauwd worden. Sommige, vooral oudere mensen, zijn nog niet zo vertrouwd met het hele systeem en komen aan in het stadhuis zonder afspraak, maar deze proberen we er nog tussen te nemen.

Puur naar de beleidsvoering toe, denk je dat het beleid hard veranderd is door covid? Wordt er meer voorzichtigheid ingebouwd of was die er al?

Ik denk dat wij altijd voorzichtig zijn geweest in onze budgettering. Vaak schatten we de kosten te hoog in zodat de resultaten op de jaarrekening uiteindelijk meevallen. Ik heb zeker niet het gevoel dat dit veranderd of beïnvloed is door covid.

De Vlaamse regering zette zeer sterk in op armoedebestrijding uit schrik dat veel gezinnen onder de armoededrempel zouden geraken. Zie je iets van deze toegenomen armoede in de gemeente Meerhout?

Ja, zeker en vast. Waardoor het aantal leeflonen stijgt en de vraag naar maatschappelijk werkers toeneemt. Dit zal ongetwijfeld een impact hebben op onze kosten op lange termijn. Maar ook hier weer hetzelfde verhaal. De toegenomen armoede is niet alleen het gevolg van covid en kan dus ook niet hieraan worden toegewezen. Wel zal covid hier zeker een aandeel in hebben.

De nood aan maatschappelijk werkers blijft stijgen en het aanbod is heel klein. We kunnen sommige mensen hierdoor gewoonweg niet voldoende helpen, wat een zeer spijtig verhaal is.

Denk je dat Covid de financiële gezondheid op lange termijn zwaar heeft aangetast?

Neen, ik denk dat hiervoor andere oorzaken te vinden zijn. Zoals ik daarstraks al zei moeten we een miljoen euro extra zien te zoeken door de indexeringen. Daar komt de energiecrisis en Oekraïne Het punt waarop we als gemeente niet meer financieel gezond zijn komt steeds dichterbij.

Wat Corona betreft heeft de hogere overheid mijns inziens een zeer groot effort gedaan. Ik denk zelfs dat sommige gemeenten winst hebben gemaakt met de budgetten die ze hebben gekregen voor corona. Natuurlijk zit het gat op die manier gewoon een trapje hoger en zal iemand ervoor moeten betalen.

Ik vind het wel goed dat ze de lokale besturen uit de wind hebben gezet, omdat wij door covid ook onder een directe druk kwamen te staan.

Interview Karen Berghmans

Dit interview zal worden opgenomen om de informatie achteraf gemakkelijker te kunnen verwerken. Gaat u hiermee akkoord?

Ik ga hiermee akkoord

Hoe lang ben je al financieel directeur?

Sinds oktober vorig jaar, dus nu ongeveer 9 maanden. Ik heb ervoor wel gewerkt op de financiële dienst als hoofd overheidsopdrachten. Ik werkte dus al wel in de organisatie.

De BVC BBC laat toe om zeer duidelijk financieel te rapporteren. Ik maakte een analyse van de belangrijkste cijfers en dit interview zal er vooral toe dienen om hier meer inzicht te verwerven. De eerste belangrijke cijfers zijn die voor het financieel evenwicht. Zowel het budgettaire resultaat als de AFM kregen een flinke deuk, maar blijven positief. Is dit te wijten aan Covid-19 of zijn er andere oorzaken in het spel? Zo ja, welke andere oorzaken?

Dat is vooral te wijten aan de BBC waardoor je jaar na jaar de reserves opbruikt. In het verleden werd er geleend voor investeringen maar dit mag volgens de BBC niet. Deze voorziet enkel leningen als het geldpotje leeg is en je geld nodig hebt. Hierdoor is ons budgettaire resultaat sinds 2012 jaar na jaar kleiner wordt. Het dalende resultaat is een trend die jaar na jaar terugkomt die volgens mij niets met corona te maken heeft

Wat de AFM betreft zien we een daling in 2020 met als reden dat het exploitatiesaldo lager was. We zijn ondanks corona veel blijven investeren, maar we hebben meer uitgaven gehad omdat we bv. onze verenigingen ondersteund hebben. Ook de opstart van het vaccinatiecentrum zat in 2020 deels in de berekening, hoewel dit vooral een kost voor 2021 was. Of er rechtstreeks door Corona een link is kan ik moeilijk in schatten, ik verwacht dat deze impact redelijk gering is.

Het extra budget dat moet worden uitgegeven moet natuurlijk van ergens gehaald worden. Werd het budget hiervoor gehaald uit subsidies van de Vlaamse overheid of uit eigen middelen?

Dit is een combinatie van beiden, maar toch voornamelijk subsidies van de Vlaamse overheid werden hiervoor ingezet. Onder andere voor de ondersteuning van de

verenigingen kregen we ongeveer 600.000 euro. Deze hebben we rechtstreeks verder gespendeerd.

Daarnaast zijn er een deel uitgaven die we zelf hebben gedragen. Dan dank ik bijvoorbeeld aan extra schoonmaak kosten. We hebben contracten met firma's die onze tien scholen poetsen, deze werden gevraagd om extra beurten in te zetten om alles proper te houden. Deze personeelskosten dienden we zelf te dragen. Ook de extra inrichtingen in de infrastructuur werden zelf gedragen, dan denk ik bijvoorbeeld aan plexischermen. Ook in onze woonzorgcentra diende extra materialen aangekocht te worden. We kregen extra handschoenen, mondmaskers, schorten van de hogere overheid, maar deze waren niet toereikend. De extra materialen dienden we zelf aan te kopen.

Wat betreft de zaken die je net opnoemde, waar werden de budgetten vrijgemaakt in de zaken die de gemeente zelf moest voorzien?

We hebben niet per se moeten snoeien om deze uitgaven te doen, maar deze werden automatisch beschikbaar omdat we bepaalde zaken niet mochten doen. Dan denk ik vooral aan organisatie van evenementen die door de hogere overheid niet mocht doorgaan. Het evenement Mol feest bijvoorbeeld is een uitgave van 60.000 euro die direct geschrapt werd. Bij de eerste aanpassing van het MJP werden deze zaken geschrapt en is het budget dat we tekort kwamen om aan preventie te doen hieruit opgetrokken. Het is niet zo dat we bewust bepaalde dingen niet gedaan hebben.

Het investeringssaldo van 2020 wijkt sterk af van de projectie die initieel gemaakt werd in het MJP. Uit de toelichting blijkt dat sommige bouwprojecten vertraging hebben opgelopen en zijn opgeschoven. Zijn er projecten volledig geschrapt of op de lange baan geschoven?

We hebben al onze investeringen moeten herplannen. Het is niet zo dat we dingen geschrapt hebben en niet meer gaan doen. Tenzij bij enkele wegenwerken waar onteigeningen dienen te gebeuren of een samenwerking met een ander overheidsagentschap. Hier zien we vaker dat projecten lange vertragingen oplopen, maar dat is allerminst te wijten aan corona.

Er zijn zeker geen investeringen geschrapt, enkel herpland in tijd. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste moesten de personeelsleden allemaal van thuis werken, lange afwezigheden door ziekte en zoverder waardoor de besluitvorming vertraging opliep. Ook

aannemers dienden aan lagere capaciteit te werken en geraakten moeilijk aan bouwmaterialen. Daardoor zijn investeringen aan een lager tempo uitgevoerd.

We proberen alles zo efficiënt mogelijk te plannen om alle projecten nog uit te voeren. Een gevolg hiervan is echter dat sommige projecten die in dit beleidsplan stonden pas geheel of gedeeltelijk kunnen worden uitgevoerd na 2025, in de volgende beleidsperiode.

Er zijn dus wel gevolgen door corona, maar het is zeker niet zo dat we geplande investeringen door de financiële impact helemaal niet gaan uitvoeren.

Denk je dat de beleidsvoering in het algemeen hard veranderd is door covid? Wordt er met meer voorzichtigheid gebudgetteerd? Welke concrete veranderingen heb je eventueel gezien? Wordt er meer rekening gehouden met onvoorziene omstandigheden dan voordien.

Ik denk dat we binnen de gemeente al wel redelijk goed inzetten op noodplanning en dergelijke. We waren hier voordien al sterk mee bezig, we bouwden onze noodplanningsdienst al goed uit, waardoor veel scenario's reeds waren voorbereid.

Uiteraard hangen we hier ook wel af van de hogere overheden. Er is jaar na jaar een noodplanningsbudget voorzien waarvan we op voorhand niet weten aan wat het zal gespendeerd worden. We willen afwachten wat er nodig is en de budgetten gebruiken waar nodig.

Bij iedere aanpassing van het MJP wordt gekeken naar de omgevingsanalyse. Er wordt steeds een addendum toegevoegd waarin we rekening houden met verschillende scenario's. Nu verwachten we bijvoorbeeld dat er door de energiecrisis meer leefloners zullen bijkomen, waardoor we hier reserves moeten houden. Het is belangrijk om te budgetteren aan de hand van de omgevingsanalyse.

De voorzichtigheid was er dus voor Corona al?

Ja inderdaad, hier zijn weinig tot geen verschillen op te merken sinds corona. Ik denk dat we dit al langer goed aanpakken als lokale overheid. Natuurlijk is de financiële inzet maar één aspect van het beleid. Ik denk dat we in 2020 wel heel veel gevraagd hebben van onze personeelsleden. Heel veel medewerkers maakten enorm veel overuren tijdens corona en dit heeft ongetwijfeld een impact gehad op onze mensen.

In 2020 kregen jullie veel subsidies van de hogere overheden. Na 2020 was hiervoor een overschot, omdat deze middelen ook nog moesten dienen voor uitgaven in 2021. Heb je intussen een zicht op het totale resultaat.

Dit resultaat is ongeveer break-even. We hebben de rest grotendeels uitgegeven in 2021 en zelfs in 2022 nog aan een vereniging die een coronalening had gevraagd. Als ik het totale resultaat zou bekijken is het totale verlies geen 10.000. De jaarrekening 2021 en 2022 zal uiteindelijk het totale resultaat kunnen weergeven. Dit kleine verlies is te wijten aan maatregelen die we als stad namen ten voordele van onze verenigingen. Dan denk ik aan renteloze leningen. Deze leningen konden verenigingen aangaan om hun verliezen te compenseren. De middelen die we hiervan terug ontvangen gaan rechtstreeks terug naar de werking van onze verenigingen. Dan denk ik aan bijvoorbeeld aan de aankoop van uitleenmateriaal. Het saldo op de 'coronarekening' zal dus licht negatief zijn, maar er wordt wel meerwaarde gecreëerd in andere beleidsdomeinen.

Er moest plots worden overgeschakeld naar digitaal werken, werken op afspraak etc.

Hoe hebben de diensten deze transitie ervaren en zijn er dingen gebeven na corona?

Deze omschakeling is naar de medewerkers toe zeer vlot gegaan. Voor corona werd er weinig tot niet van thuis gewerkt en op een paar weken tijd hadden we ons hier volledig op aangepast. We hadden wel het geluk dat we net een ICT directeur hadden aangeworven en dat hij zich aan het voorbereiden was op een aanpassing naar hybride werk. Alles is in een stroomversnelling gekomen, maar iedereen kon vrij snel thuis aan de slag. Momenteel mag een medewerker nog 40% van de tijd thuiswerken. Dit komt neer op 2 dagen per week voor een voltijds medewerker. We zien hier wel dat de medewerkers minder thuiswerker dan mag. Personeelsleden werken nog graag op kantoor omdat ze zo lang hebben moeten thuiswerken. We hebben als lokaal bestuur veel medewerkers die dicht bij hun werk wonen, waardoor de stap kleiner is om naar kantoor te komen.

Ook naar de klanten toe was er een groot verschil in de dienstverlening. Verschillende attesten etc. konden online door de burger worden aangevraagd, waardoor ze niet meer naar dienst bevolking moesten stappen. Deze modaliteiten waren voor corona al mogelijk, maar veel mensen kwamen nog naar het stadhuis.

Daarnaast werd er ook gewerkt met een afsprakensysteem, waardoor mensen niet meer vrijwillig konden langskomen. Ook dat is iets wat door het merendeel positief ontvangen omdat de wachtrijen zeer beperkt waren, iets wat voordien zeker niet het geval was. Dit zijn dingen die we op deze manier zullen blijven doen.

In sommige gemeenten gebeurde een oplijsting van alle kosten en inkomsten die rechtstreeks toewijsbaar zijn aan corona. Is dat iets wat ook in Mol gebeurde?

In 2020 is dit inderdaad gebeurd. Er werden aparte budgetsleutels aangemaakt waar we alles wat met corona te maken had konden invoeren. Intussen is dit geïncorporeerd in onze dagelijks werking

Op die manier konden we mooi opvolgen wat er werd aangekocht en uitgegeven. Toch is het moeilijk om de uiteindelijke balans op te maken door de niet direct toewijsbare kosten.

Een laatste algemene vraag: denk je dat Covid-19 de financiële gezondheid van de gemeente heeft aangetast?

Puur te kijken naar de financiële impact op onze gemeente is corona best wel goed meegevallen. Tot en met oktober 2021 zou ik zelfs zeggen dat er geen impact is. Het is pas nu door de energiecrisis en indexaties dat we het nu pas financieel moeilijk krijgen als lokaal bestuur. De helft van onze uitgaven gaan naar het loon van onze medewerkers. Door de indexatie van deze lonen krijgen we een extra kost van ongeveer 4.000.000. Door het grote patrimonium zal ook de factuur van de energie een zware impact hebben.

Dus op basis van de cijfers die in 2020 beschikbaar waren zou ik zeggen dat de impact van Covid 19 eerder klein is. Het is pas nu dat de grote gevolgen zich manifesteren. Uiteraard heeft corona bijgedragen aan deze hoge inflatie, dus er is wel zeker een impact. De samenloop met Oekraïne en de energiecrisis zorgt voor een moeilijke denkoefening om alles op orde te krijgen.

Kortweg houden we rechtstreeks niet veel over aan de coronacrisis, maar de onrechtstreekse gevolgen dragen mee aan een groter geheel, waar we nu wel impact van ondervinden. De inflatie heeft een hoge impact op onze personeelsbudgetten en de inflatiegolf is mede gestart door corona.

Codeboom interviews

